TRST, četrtek
27. januarja 1955
Leto XI. - Št. 23 (2952)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

DEBATA V BRITANSKI SPODNJI ZBORNICI O POLOŽAJU NA DALJNEM VZHODU

Eden: Formoza ni sestavni del kitajskega ozemlja
Attlee: Pobuda ZDA je vmešavanje v državljansko vojno

Eden je poudaril, da je sporazum mogoč samo s pogajanji brez sile - Posvetovanja z vladami ZDA in Commonwealtha - Attlee poudarja nujnost, da se pekinški vladi prizna mesto, ki ji pritiče v OZN - Izjave kanadskega zunanjega ministra Pearsona

LONDON, 26. — Zaradi nujne interpelacije, ki jo je v zvezi s Formozo postavil v spodnji zbornici voditelj opozicije Clement Attlee, je moral britanski zunanji minister Eden danes obrazložiti stališče vlade, čeprav prvotno tega ni nameraval storiti do prihodnjega tedna. Eden je med drugim izjavil: «Glavna skrb britanske vlade je bila in je še vedno napraviti konec spopadu. Zato smo vedno opozarjali vse prizadete države na važnost, da pride do tega rezultata in da se prepreči širši spopad. Sila ni sredstvo, ki bi lahko rešilo ta kočljiva in resna vprašanja; sporazum se lahko doseže samo z mirnimi pogajanji. Britanska vlada je bila stalno v tesni zvezi z washingtonsko vlado v zadnjih mesecih zaradi nevarnega položaja, ki je nastal z napadi kitajskih komunistov na otoke ob kitajski obali v Formoškem prelivu».

Eden je nadaljeval: «Bili smo v tesnem stiku tudi z vladami Commonwealtha, zlasti pa z vlado Nove Zelandije, ki je članica Varnostnega sveta in ki ima sedaj predsedstvo tega organizma».

Zatem je Eden omenil, da so manjši otoki ob celinski Kitajski v rokah nacionalistov od leta 1945, to je od japonske predaje. Do novih spopadov je prišlo kmalu po koncu vojne v Indokini.

Poudaril je nato, da je britanska vlada predvsem želela prispevati k prenehanju spopadov na področju Formoze in je zaradi tega večkrat predočila prizadetim državam nujnost premirja. V zvezi z Eisenhowerjevo poslanico je Eden nadaljeval.: «Predsednik ne predlaga, naj ZDA raztegnejo svoje obrambne obveznosti preko Formoze in Peskadorskih otokov. Z druge strani je ponovno poudaril izključno obrambni značaj pogodbe, sklenjene s Tajpehom. Mi Angleži imamo veliko spoštovanje do predsednika Eisenhowerja in smo prepričani, da bi se on zelo nerad odločil za uporabo ameriških sil in šele tedaj, ko bi po njegovi presoji položaj pomenil resno in neposredno ogrožanje varnosti Formoze in Peskadorskih otokov».

«Kar se tiče otokov ob kitajski obali, britanska vlada priznava, da ni mogoče pričakovati, da bo vlada ljudske Kitajske ravnala tako, da bo prejudicirala to, kar ima za svoje interese. Vendar pa smo prepričani, da se to vprašanje lahko mirno reši pod pogojem, da so vsi prizadeti pripravljeni k temu prispevati. V ta namen se britanska vlada posvetuje z vladami ZDA in drugih prijateljskih držav ter proučuje številne pobude, ki bi jih lahko sprejeli in ki bi pripomogle k temu smotru».

Na koncu je Eden obljubil, da bo zbornico obveščal o poteku sedanjih mednarodnih razgovorov.

V pojasnilo svoje interpelacije je Attlee izjavil, da pobuda ZDA glede Formoze in bližnjih otokov očitno predstavlja akcijo, ki jo je začela washingtonska vlada in ne Združeni narodi, in ta akcija pomeni vmešavanje v državljansko vojno. Attlee je dodal: «Ker je potrebno preprečiti izbruh spopadov in pripomoči k novim mirnim sporazumom, ali ni jasno, da bi morala Kitajska dobiti mesto, ki ji pritiče med Združenimi narodi?»

Eden je odgovoril, da je presenečen, ko vidi, da Attlee združuje Formozo in manjše otoke ob kitajski obali v eno samo vprašanje, medtem ko se je vedno govorilo o dveh ločenih vprašanjih tudi v času, ko je bil Attlee ministrski predsednik. Dodal je, da Formoza že 60 let ni sestavni del Kitajske in da so se glede njenega položaja dogovorili v okviru pogodbe v San Franciscu. Otoke ob kitajski obali pa je angleška vlada vedno imela in jih tudi sedaj ima za sestavni del Kitajske; ta razlika se je vedno skrbno delala in bi bilo dobro se tega držati tudi v bodoče. Eden je nato dejal, da se je sprejem Kitajske v OZN zavlekel zaradi njenega napada na Korejo, ter je dodal, da vse dotlej, dokler ne bodo prenehali boji v Formoškem prelivu, ne bo mogla pekinška vlada upati na rešitev obširnejših vprašanj, ki jo zanimajo.

Ko je Attlee pripomnil, da so Formozo po drugi svetovni vojni proglasili za sestavni del Kitajske (ker so jo pred 60 leti Japonci zasedli med napadalno vojno), da se je vprašanje kitajskega sprejema v OZN načelo mnogo pred korejsko epizodo, in da prihaja sedaj do neskladnosti, ko se od Kitajske zahteva spoštovanje določb OZN, medtem ko se njeni vladi odreka sedež v Varnostnem svetu, je Eden odgovoril: «Znašli smo se pred položajem, ki je posledica mučne preteklosti, zaradi katere nima nobena britanska vlada neposredne odgovornosti. Lahko upamo na obširnejše rešitve pod pogojem, da dosežemo takojšnje premirje na tamkajšnjem področju, kjer se sedaj bije vojna; in prav za uresničenje tega smotra napenjamo naše sile». Eden je nato pritrdil, ko je Attlee izrazil upanje, da se bodo ta načela uveljavila za obe sporni stranki.

Ko je nato voditelj laburistične levice Bevan poudarjal, da h Kitajski pripadajo tako Formoza kakor manjši otoki ob obali, je Eden izjavil: «Mislim, da bi prav malo koristili, če bi istovetili položaj teh otokov s položajem Formoze».

V Camberri je voditelj avstralske laburistične opozicije in bivši predsednik glavne skupščine OZN Evatt izjavil, da bi morali Združeni narodi po njegovem menju takoj poseči v to zadevo. Za petek je dolozena seja avstralske vlade, na kateri bodo razpravljali o položaju na Daljnem vzhodu.

V kanadski zbornici pa je zunanji minister Pearson izjavil, da je treba delati razliko med Formozo in Peskadorskimi otoki na eni strani, ter otoki ob kitajski obali na drugi strani, ki so «nedvomno sestavni del kitajskega ozemlja».

Pearson je dalje dejal, da nevtralizacija Formoze ne sme prejudicirati politične bodočnosti otoka in o njegovi usodi bi morali razpravljati «v okviru splošne rešitve vprašanj Daljnega vzhoda upoštevajoč predvsem željo formoškega prebivalstva».

Poudaril je nato, da Kanada sicer ni vmešana v vprašanja na tem delu sveta, vendar pa je zaskrbljena zaradi nevarnega položaja, ki je nastal, ter je izrazil željo, naj bi sprejeli ukrepe za prenehanje sovražnosti.

Pearson je dalje izjavil, da razume, da na podlagi sporazuma o prenehanju sovražnosti ne bi bilo potrebno, da se nobena od obeh strani odpove pravicam, ki jih postavlja na tą ozemlja, pač pa bi se odpovedali samo «uporabi vojaških sredstev, da zadostita svojim težnjam». Z drugimi besedami, ne bi prenehanje sovražnosti vsebovalo tudi dokončno rešitev spornega ozemlja, ki predstavlja «vprašanje, ki spada v bodoča mednarodna pogajanja s pomočjo Združenih narodov ali pa na drug način».

«Če bi se akcija Združenih narodov lahko pokazala koristno, kakor je bila pri rešitvi spora v Palestini ali v Indoneziji in v drugih delih sveta, bi nam ta akcija nudila veliko zadoščenje».

Na vprašanje nekega poslanca, ali bi priznanje pekinške vlade olajšalo napore Združenih narodov za pomiritev, je Pearson odklonil odgovor.

V Londonu se medtem zatrjuje, da bo Nova Zelandija predložila zadevo Varnostnemu svetu v petek. Dodaja se, da so se s tem v zvezi posvetovali tudi z Indijo in da je bila obveščena tudi kitajska vlada. Nocoj se bo britanski zunanji minister Eden sestal z voditeljem indijske delegacije Krišno Menonom.

Medtem javljajo, da sta ameriška senatna odbora za zunanje zadeve in oborožene sile na skupni seji odobrila Eisenhowerjevo resolucijo o Formozi. Proti resoluciji sta glasovala dva senatorja. Pričakujejo, da bo senat resolucijo izglasoval najpozneje v petek.

Iz Tajpeha javljajo, da je v pristaništu Keelung že pripravljena skupina ameriških prevoznih ladij za morebitno evakuacijo otočja Tašen.

Agencija «Nova Kitajska» pa poroča, da krožijo ob vzhodni kitajski obali v bližini tega otočja štiri nosilke letal ameriškega sedmega brodovja.

Rezervirani odmevi na Zahodu na prenehanje vojnega stanja med ZSSR in Nemčijo

Bonnska vlada izjavlja, da bo ta sklep prispeval k normalizaciji odnosov samo, če bo ZSSR pristala na svobodne vsenemške volitve in pogajanja o mirovni pogodbi z vsenemško vlado - Bonn zahteva izpustitev ujetnikov - Bevanisti za nova pogajanja z ZSSR

BONN, 26. — V izjavi, ki je bila objavljena danes po seji zahodnonemške vlade, ki je bila pod predsedstvom podkanclerja Bluecherja, je med drugim rečeno: «Zvezna vlada upa, da bo imel odlok, ki ga je včeraj izdal Vrhovni sovjet ZSSR o prenehanju vojnega stanja med Sovjetsko zvezo in Nemčijo, za prvo posledico osvoboditev vseh nemških vojnih in civilnih ujetnikov, ki so še v ZSSR».

Vladna izjava nadaljuje, da «zvezna vlada naravno z zadovoljstvom sprejema vsak korak, ki utegne pripeljati do pomirjenja med Vzhodom in Zahodom in do resničnega miru» in da «izjava Sovjetske zveze o prenehanju vojnega stanja z vso Nemčijo odgovarja izjavam zahodnih velesil iz leta 1951, ki so jim sledile podobne izjave vec kot 50 držav».

Nato pa pravi izjava bonnske vlade, da je «vrednost sovjetske izjave znatno omejena zaradi dejstva, da si je ZSSR, v nasprotju z dosedanjim ravnanjem ostalih bivših sovražnih držav, pridržala vse pravice, ki izhajajo iz sporazumov, nekoč sklenjenih med zavezniki, zlasti iz jaltskih in potsdamskih sklepov». Odlok prezidija Vrhovnega sovjeta, pravi bonnska vlada, «bo torej pomenil prakticen napredek k vzpostavitvi normalnih odnosov med ZSSR in Nemčijo samo v primeri, da bo ZSSR končno pristala na izvedbo resnično svobodnih volitev v vsej Nemčiji in na popolnoma svobodna pogajanja o mirovni pogodbi med vsenemško vlado in vladami bivših sovražnih držav».

Predsednik vzhodnonemškega parlamenta Johannes Dieckmann, pa je izjavil: «Z iskrenim veseljem smo sprejeli izjavo Vrhovnega sovjeta ZSSR, da se ukinja vojno stanje med Sovjetsko zvezo in Nemčijo». Dieckmann je dodal, da bo ta izjava «odprla oči Nemcem na Zahodu in jim omogočila spoznati, da je ZSSR edina zmagovita velesila iz vojne proti Hitlerju, ki z velikodušnimi dejanji brani nacionalne interese nemškega ljudstva».

Glede možnosti vzpostavitve normalnih odnosov med ZSSR in Zahodno Nemčijo pa pravijo v bonnskih krogih, da je sovjetska vlada, ko je vzpostavila odnose z Weimarško republiko, zahtevala priznanje, da je ona edina zakonita ruska vlada, in da je ZSSR takrat to zahtevo postavljala tudi pri vzpostavljanju odnosov z ostalimi državami. Zdaj pa je bonnska vlada mnenja, da je edina zakonita nemška vlada; to stališče bi opustila, če bi kot ceno za vzpostavitev odnosov z ZSSR morala priznati vzhodnonemško vlado.

Francoski tisk razen kominformističnega komentira precej obširno včerajšnji sovjetski sklep. Radikalna «Aurore» pravi, da gre za «hrupen manever proti ratifikaciji pariških sporazumov v bonnskem parlamentu» in se" vprašuje, koliko je v zadnjih sovjetskih pobudah iskrenosti in koliko «bluffa».

Konservativni «Figaro» piše, da gre za «cečiten poizkus vplivanja na nemško javno mnenje» in da «ni treba precenjevati pomena pobude, ki je samo nova epizoda v živčni vojni, ki jo vodi ZSSR».

Neodvisni socialistični list «Combat» pa poudarja, da je zdaj gotovo naslednje: «1. za združitev Nemčije ni več juridičnih ovir; 2. potsdamski sporazumi so postali za Nemce edino jamstvo za združitev; 3. oborožitev Vzhodne Nemčije je postala mogoča brez kršitve pravnih norm, kot tudi oborožitev Zahodne Nemčije za zahodnoevropske parlamente. Nova pobuda pomeni, da pripisuje ZSSR važnost samo še svojim odnosom z Nemčijo in to v pogojih, ki jih tudi pariški sporazumi ne morejo okrhati, kajti — pravi list — Moskva se je pomirila z vsem nemškim ljudstvom v njegovi enotnosti; to pa bo morda spet obudilo duhove Rapalla», zaključuje «Combat» in namiguje pri tem na nemško-sovjetske sporazume iz leta 1925.

Berlinski list «Nachtdepesche», ki je socialdemokratsko obarvan, pa objavlja z vsemi pridržki naslednjo vest: Neki visoki evropski diplomat, ki hoče ostati neimenovan, je dal razumeti, da je dobil poročilo, po katerem so sovjetski voditelji prišli do prepričanja, da bodo morali zapustiti Vzhodno Nemčijo, če hočejo preprečiti oborožitev Zahodne Nemčije.

Skupina laburističnih poslancev, ki pripadajo bevanistični levici, je predložila v spodnji zbornici resolucijo, ki zatrjuje, da se sovjetska izjava o združitvi Nemčije na osnovi svobodnih volitev toliko približuje zahodnim predlogom, da lahko služi kot osnova za novo konferenco štirih. Resolucija zahteva, naj britanska vlada pred dokončno ratifikacijo londonskih in pariških sporazumov predlaga novo konferenco zainteresiranih držav.

O odloku prezidija Vrhovnega sovjeta o ukinitvi vojnega stanja med ZSSR in Nemčijo pa je predstavnik Foreign Officea tudi danes izjavil samo to, da je britanska vlada podoben korak storila že julija 1951. Predstavnik je dodal: «Presenetljivo je, da je ZSSR čakala tako dolgo, da je storila isto. Vsakdo lahko izvaja lastne zaključke iz dejstva, da je ZSSR izbrala sedanji trenutek za tak sklep».

V britanskih vladnih krogih opozarjajo nadalje, da je po ukinitvi vojnega stanja med zahodnimi velesilami in Nemčijo «Pravda» označila ta dogodek kot «kršitev potsdamskih sporazumov, ki naj podaljša razdelitev Nemčije».

Okrajno sodišče na Bow Streetu v Londonu je danes obsodilo tri osebe na manjše denarne kazni zaradi udeležbe v včerajšnjih demonstracijah proti oboroževanju Nemčije pred poslopjem parlamenta. Pred sodišče za določanje narokov je prišlo enajst oseb; eno so oprostili, tri obsodili na manjše denarne kazni, sedem pa jih bodo sodili kasneje, pred rednim sodiščem.

Incidenti, do katerih je prišlo včeraj pred parlamentom med zasedanjem spodnje zbornice, so bili najhujši, kar jih pomnijo zadnja leta v Londonu. Več kot 4000 oseb je protestiralo proti oborožitvi Nemčije in zahtevalo od laburističnih poslancev, naj nanjo ne pristanejo. Ko je skupina demonstrantov poskušala priti v poslopje parlamenta je prišlo do večjih spopadov s policijo, ki so trajali pol ure.

Včerajšnji incidenti so imeli hrupen odmev tudi v spodnji zbornici, kjer je najprej laburistični poslanec Ben Parkin protestiral proti ravnanju policije in povedal, da je bil tudi osebno pretepen. Bevan je protestiral zaradi uporabe policije na konjih in poudaril, da včerajšnji dogodki dokazujejo, da je policija «podrejena političnim ukazom, to pa je zelo resna zadeva».

„Galeb" pluje v smeri Adena

GALEB, 26. — Jugoslovanska eskadra pluje po mirnem morju ob lepem vremenu v smeri Adena. Sinoči se je predsednik republike brzojavno zahvalil indijski vojni mornarici za prisrčen sprejem in poslovilo. Enote indijske mornarice so bile namreč prve, ki so pozdravile predsednika pri prihodu v Indijo in zadnje, ki so se poslovile od njega pri odhodu v domovino. Tri fregate indijske mornarice so spremljale jugoslovansko eskadro do meja teritorialnih voda.

V izjavi indijski agenciji KTI pred odhodom iz Indije se je maršal Tito ponovno zahvalil za gostoljubnost indijskemu ljudstvu in je poudaril, da se to ljudstvo zaveda, da ustvarja novo Indijo. Na vprašanje, kaj misli o portugalski koloniji Goa v Indiji, je maršal Tito odgovoril da ima to kolonijo za absurd.

Komentarji tiska o Eisenhowerjevi poslanici

Moskovska «Pravda» objavlja danes članek, ki je prva sovjetska reakcija na Eisenhowerjevo poslanico. «Eisenhowerjeva poslanica, pravi list, predstavlja neposredno oboroženo vmešavanje v notranje zadeve Kitajske. Ta poslanica je nov sklep v sistemu napadalnih akcij ameriških voditeljev proti Kitajski ljudski republiki. Kitajsko ljudstvo je odločeno osvoboditi Formozo, ki je sestavni del njenega narodnega imetja. Nobena grožnja in nobeno izzivalno dejanje mu ne bosta preprečila izvedbe te pravične naloge». «Pravda» dodaja, da uživa kitajsko ljudstvo «naklonjenost in podporo vseh miroljubnih narodov».

«New York Times» pa pravi danes, da je kongres odobril vojaške ukrepe «ne za začetek vojne, pač pa za ohranitev miru», ter dodaja, da «istočasni Eisenhowerjev poziv za posredovanje OZN nudi prvikrat podlago za vsaj začasen mir na Daljnem vzhodu».

«New York Herald Tribune» piše, da je bila ameriška politika pojasnjena, strategija pa je ostala bolj temna ko prej, ter dodaja, da ne bo nobene možnosti za prenehanje sovražnosti, če bodo ZDA vključile obalne otoke v seznam svojih strateških objektov.

Pariški list «Aurore» pravi, da je položaj vsekakor napet, in dodaja, da bi Peking «lahko pristal na konferenco petih, ki bi razpravljala o prenehanju sovražnosti v Formoški ožinji». «Primer Ženeve ni pozabljen. Če bi se ponovno vsedel okrog konferenčne mize s Francozi, Angleži, Američani in Rusi, ali ne bi Peking imel sredstva, da dokaže ničnost Čangkajškovih zahtev?»

«Figaro» pa se sprašuje, ali je bilo sploh umestno, da je Eisenhower podal slovesno izjavo glede položaja, ki ne nudi nič novega, in pravi, da bi bilo bolje o tem razpravljati na tajnih pogajanjih.

«Franc Tireur» ugotavlja, da obstajata «dve Koreji» in «dva Vietnama» v Aziji, prav tako kakor «dve Nemčiji v Evropi, ter se sprašuje, čemu ne bi mogel vladati mir na isti način «med Kitajsko in neodvisno Formozo pod ameriško zaščito». List pripomnja, da je tak mir «sicer rahel, vendar pa ni nikoli vojna».

Progresistični «Liberation» obsoja, da je Eisenhowerjeva poslanica vdrla kakor buldožer v trgovino ur prav v sredo kočljivih pogajanj, ki jih je v Pekingu začel Hammarskjoeld», ter dodaja: «Vendar pa je treba upoštevati tudi pozitivno stran zdravih reakcij, ki jih je poslanica povzročila, ter upati, da bo zaradi budnosti in pritiska javnega mnenja mir ohranjen».

Nezadovoljstvo v vladni koaliciji zaradi Fanfanijeve podpore fašistom

Demokristjanski sindikalist Pastore zahteva, naj se parlamentarna preiskava raztegne na odgovornost onih, ki so sodelovali z Mussolinijevo republiko - Odobren zakon o Narodnem svetu za gospodarstvo in delo

(Od našega dopisnika)

RIM, 26. — Pristanek demokristjanskega vodstva na fašistične zahteve v primeru D'Onofrio je vzbudil zelo deljene komentarje in mnenja. Resolucijo demokristjanske poslanske skupine (o kateri pravijo, da so jo sestavili Dominedò, Rapelli in Lucifredi) so z veseljem pozdravili samo neofašisti in njihovi monarhistični zavezniki ter k fašizmu nagibajoči se demokristjani. V samih demokristjanskih vrstah je opaziti neko zadrego; vsebino in trdi ton resolucije poskušajo nekateri demokristjanski parlamentarci opravičevati s tem, da je bila to cena, potrebna za enotnost demokristjanske poslanske skupine v glasovanju o disciplinskih ukrepih proti neofašistu De Marziu, ki je zadevo sprožil. Kljub temu pa sta včeraj dva demokristjana (Faletti in Togni) glasovala proti disciplinskim ukrepom, ki jih je predlagal Gronchi. Baje se bo s tem primerom ukvarjalo vodstvo stranke.

Očitno nezadovoljne so reakcije med ostalimi strankami vladne kaolicije, razen deloma pri liberalcih. Celo meščanski tisk, ki običajno podpira vlado, izraža danes v previdnih besedah svoje negodovanje, tako na primer milanski «Il Corriere della Sera» ali se bolj turinska «Stampa». Socialni demokrati so med drugim zamerili demokristjanom tudi to, da so svoj sklep sprejeli brez posvetovanja s svojimi zavezniki v vladni koaliciji. S tem pa so se stara nesoglasja med demokristjani in socialnimi demokrati, ki so postala precej kritična že z vprašanjem zemljiških pogodb, se bolj zaostrila.

Jutrišnja izdaja uradnega glasila demokristjanske stranke «Il Popolo» pa bo objavila uvodnik, ki v nasprotju s previdnim opravičevanjem mnogih demokristjanskih eksponentov jasno zavzema enako stališče kot fašisti v vprašanju D'Onofrio, čeprav z besedami zanikuje «skupno politiko z misini». Tudi ta članek ponavlja tezo, vsebovano v včerajšnji resoluciji demokristjanske poslanske skupine, da je namreč sodišče ugotovilo resničnost obtožbe proti D'Onofriu. Prav to tezo pa temeljito zanikuje na primer «Stampa». Demokristjansko glasilo ošteva «tiste antifašiste, ki ne morejo ničesar pridobiti z obrambo človeka, ki je napadal uboge in herojske naše vojake, ujetnike v taboriščih v Rusiji».

Glavna utemeljitev za demokristjansko ravnanje pa je po razlagi «Popola» takšna, da jasno kaže pristajanje na fašistično izsiljevanje: «neki poslanec se na nedovoljen način upre, drugi odgovorijo, nastanejo neredi, novi neredi se predvidevajo; mar lahko odgovorna in zavedna skupina, kot je demokristjanska, olajšuje igro sovražnikov parlamenta?» Ergo — D'Onofrio ne sme biti več podpredsednik. Drugega neofašisti niso hoteli doseči. Članek v demokristjanskem glasilu pa ne pojasni, zakaj se je Fanfanijevo vodstvo šele zdaj, po fašističnem izzivanju, spomnilo na vse to, ko pa so obtožbe proti D'Onofriu bile znane že mnogo pred njegovo izvolitvijo za podpredsednika poslanske zbornice.

Nezadovoljstvo med levimi demokristjani pa je izrazil danes glavni tajnik CISL Pastore v pismu, ki ga je poslal predsedniku poslanske skupine Moru. V tem pismu zahteva Pastore, naj se pred formalno predložitvijo zakonskega predloga o ustanovitvi parlamentarne preiskovalne komisije o «protinacionalni delavnosti italijanskih državljanov v tujini», kot predvideva včerajšnja resolucija, skliče poslanska skupina, ki ji namerava Pastore predložiti zahtevo, naj preiskovalna komisija «razširi svoje delovanje in ugotovi nevrednost vseh onih, ne glede na politični tabor, ki so v najtežavnejših dneh za Italijo neposredno sodelovali pri takratnih zločinih ali javno in odkrito hujskali in odobravali te zločine». Pastore dodaja, da bi «tako ugotovljena nevrednost» morala služiti kot osnova za določanje, kdo ne more biti izvoljen za poslanca.

Pastore ne ugovarja preiskovalni komisiji glede D'Onofria, dodaja pa: «Ali morda ni v Italiji še vedno živa «nacionalna vest», ki se zgrozi ob samem spominu na najtemnejše razdobje življenja naše dežele, na razdobje nacifašistične okupacije?» Končno pravi še Pastore, da se ne sme dopustiti, da bi se kot zastopniki pravice in tolmači narodnega čuta pojavljali «oni, ki imajo mnogo hujše stvari na vesti», namreč fašisti iz republikinske dobe.

Zanimivo je še navesti, kaj piše turinska «Stampa» o trditvi, da je D'Onofriovo krivdo že ugotovilo sodišče — zanimivo ne samo zaradi dejstev samih, temveč tudi, ker to pisanje razkriva negativno mnenje zmernih meščanskih krogov o Fanfanijevi podpori fašistom.

«Stampa» poudarja, da je netočno govoriti o ugotovitvah sodišča in nadaljuje: «Sedanji podpredsednik poslanske zbornice je tožil skupino bivših vojnih ujetnikov, ki so ga napadali s sramotilnimi obtožbami. Sodba predsednika sodišča dr. Carpanzana bo prešla v zgodovino. Sodba je izjavila, da obtoženci D'Onofria niso kaznivi, čeprav so dokazali dejansko stan samo glede obtožbe, da je podvrgel ujetnike utrudljivim političnim zaslišavanjem; o hujših obtožbah (med njimi zlasti o obtožbi «krvnik») je sodba izjavila, da sicer dokaz ni bil podan, da pa vendarle niso kleveta, ker so jih obtoženci izrekli v dobri veri in s popolno gotovostjo, da je resnična. Državni prevdnik ni vložil priziva, zasebna straka ga ni mogla in tako je vse ostalo nepojasnjeno.»

Vsekakor pa bodo demokristjani predložili zakonski načrt o parlamentarni preiskovalni komisiji. Ostale stranke vladne koalicije izražajo upanje, da bo načrt samo predložen, nato pa bo obležal v predalu. Če pa bi prišel pred parlament, se utegne diskusija zelo čudno razviti.

Medtem je senat danes skoraj v celoti odobril Tremellonijev zakon o davčnih reformah, ki uvaja nekaj novosti zlasti glede načina ugotavljanja prijavljenih dohodkov. Poslanska zbornica pa je z veliko večino odobrila zakon o ustanovitvi Narodnega sveta za gospodarstvo in delo. Za zakon je glasovalo 409 poslancev, proti pa samo 36. Na predpoldanski seji pa je vlada zaradi odsotnosti večine demokristjanskih poslancev spet pretrpela manjši neuspeh: kljub nasprotnemu mnenju predstavnika vlade je bil sprejet predlog poslanca Micellija (KPI), naj se odloži diskusija o zakonskem načrtu o prenosu državnega kmečkega nepremičnega premoženja v korist sklada za malo kmečko posest, dokler parlament ne bo odobril podaljšanje zakona o mali kmečkih posesti.

A. P.

Kreisky o razgovorih o tržaškem pristanišču

DUNAJ, 26. — Na tiskovni konferenci, ki so jo oddajali po radiu, je avstrijski podtajnik v zunanjem ministrstvu Bruno Kreisky odgovarjal na razna vprašanja novinarjev.

Na vprašanje o sedanjem stanju pogajanj za uporabo tržaškega pristanišča po Avstriji, je izjavil, da se je italijanska vlada izrekla pripravljeno razgovarjati se z avstrijsko vlado.

Napovedal je nato ustanovitev novih diplomatskih predstavništev na Vzhodu, ker so se zelo povečali gospodarski odnosi med Azijo in Avstrijo, katera je prej izvažala skoraj samo magnezit in tkanine, a izvaža sedaj tudi železne proizvode, jeklo, aluminij, vodikova gnojila, električne aparate itd.

«Gospodarski ustroj Avstrije, je nadaljeval Kreisky, se je popolnoma spremenil. Avstrija je dobila značaj evropske države srednje velikosti in je v visoki meri postala vitalna. Zaradi tega je besedičenje o Anschlussu brez vsake podlage. Avstrija more in hoče živeti sama».

Jugoslovani na kongresu sovjetskih kirurgov

MOSKVA, 26. — Sinoči sta prispela v Moskvo jugoslovanska kirurga prof. dr. Voja Todorović iz Beograda in prof. dr. Blagoje Kovačević iz Sarajeva na kongres sovjetskih kirurgov. Kongresa se bo udeležilo okrog 50 znanih kirurgov iz raznih držav.

Načrt FLRJ za balkansko posvetovalno skupščino

BEOGRAD, 26. — Na današnji seji stalnega tajništva ankarskega sporazuma je zastopnik Jugoslavije Ljuba Radovanović izročil predstavnikoma Turčije in Grčije jugoslovanski načrt balkanske posvetovalne skupščine. V smislu sporazuma treh vlad bo odbor stalnega tajništva na osnovi jugoslovanskega, turškega in grškega predloga izdelal dokončni načrt, o katerem bodo razpravljali trije zunanji ministri na sestanku, ki se bo pričel 28. februarja v Ankari. Na seji so prav tako sklenili, da se sedež stalnega tajništva 5. februarja preseli v Ankaro.

Skupna vodno-gospodarska grško-jugosl. vprašanja

SKOPJE, 26. — Danes so se v Skopju končali desetdnevni razgovori med jugoslovanskimi in grškimi zastopniki o vodnogospodarskih vprašanjih Vardarja, Dojranskega in Prespanskega jezera. V razgovorih, ki so potekali v duhu popolnega medsebojnega razumevanja, sta se obe državi sporazumeli, da je potrebno ustanoviti mešano komisijo, ki bi proučevala razna vodnogospodarska vprašanja. Delegaciji bosta jutri prispeli v Beograd, kjer se bodo pogajanja nadaljevala.

BEOGRAD, 26. — Po vesteh iz dobro obveščenih krogov se bodo februarja začela pogajanja med Romunijo in Jugoslavijo o režimu mejnih voda.

Ozemljem pod skrbništvom naj se pomaga do neodvisnosti

Komisije OZN kritizirajo delo skrbniških držav na ozemljih v Afriki - Predstavnik Afriškega narodnega kongresa poudarja, da se bo afriško ljudstvo nenehno borilo za neodvisnost

NEW YORK, 26. — Svet za skrbništvo OZN je začel osemtedensko zasedanje pod predsedstvom salvadorskega predstavnika. Razpravljal bo v glavnem o letnih poročilih ter o napredku in razvoju v šestih ozemljih Vzhodne in Zahodne Afrike, ki so pod skrbništvom OZN in ki jih upravljajo razne države.

Svet je sprejel predlog italijanskega predstavnika, naj se odloži na prihodnje zasedanje razprava o poročilu komisije, ki je lansko leto obiskala Somalijo, ki je pod italijanskim skrbništvom, ter razpravo o resoluciji glavne skupščine za finansiranje načrtov za gospodarski razvoj tega ozemlja. Italijanski predstavnik je poudaril, da se Italija sedaj ne more poglobiti v podrobnosti poročila komisije, ki vsebuje številne kritike na račun italijanske uprave.

Ozemlja, o katerih bodo na zasedanju govorili, so: Togo in Kamerun, ki ju upravljata Francija in Velika Britanija; Tanganika, ki jo upravlja Velika Britanija, ter Runda Urundi, ki ga upravlja Belgija.

Glede Tanganike je posebna komisija, ki je obiskala to ozemlje, objavila poročilo, v katerem prihaja do zaključka, da bi morala Velika Britanija določiti datum za priznanje samovlade in neodvisnosti temu ozemlju v Srednji Afriki, ki je sedaj pod njenim skrbništvom.

Komisija izjavlja, da bo samo z izročitvijo oblasti domačinom mogoče zajamčiti stabilnost v Tanganiki. V ta namen priporoča poročilo sledeče ukrepe: Veliko večino Afričanov v parlament v teku dveh let; preiskava glede odtujevanja zemlje, ki je bila last črncev, in zopetna razdelitev te zemlje, ustavitev priseljevanja iz Evrope;; nujni ukrepi za spravo med vladnimi oblastmi in prebivalstvom; takojšnja ukinitev slehernih telesnih kazni črncem; močno zvišanje mezd črncem. Črnci bodo morali postopno postati vodilna sila v političnem; gospodarskem in socialnem življenju Tanganike.

Predstavnik Afriškega narodnega kongresa, Ikumbula je nedavno izjavil na nekem sestanku kongresa, da «niti vladni vohuni, niti ovajalci ne morejo zadušiti borbe prebivalstva Srednje Afrike za samoupravo». «To je naša zemlja in naj nam bo za to potrebno še toliko časa, bo končno naša», je izjavil Ikumbula. Dejal je dalje, da tuje sile ne morejo niti z velikim številom vohunov in ovajalcev preprečiti borbe ljudstva za njegove pravice. Kot primer je navedel Egipt, Sudan, Kenijo, Zahodno in Severno Afriko, kjer se ljudstvo združuje v borbi za osvoboditev.

V Kairu obsodili turško-iraško pogodbo

BAGDAD, 26. — Iraška vlada je sklenila, da bo poslanec in bivši minister ter delegat v OZN Fadel Jamali zastopal vladnega predsednika Nuri Saida na konferenci ministrskih predsednikov arabskih držav v Kairu.

Jamali je od 20. januarja v Beirutu in je dobil nalogo, naj nujno odpotuje v Kairo.

V Kairu je ministrski predsednik Naser izjavil, da Egipt ni predložil Arabski ligi nobenega načrta za spremembo pogodbe o medarabski kolektivni varnosti. Egipt je predlagal samo praktično metodo, s pomočjo katere naj bi v čim krajšem času začeli izvajati to pogodbo.

Predlog predvideva uvedbo enotnega poveljstva, tako da se ustanovi enotna «arabska vojska».

Izvedelo se je, da so na današnji seji vsi navzoči ministrski predsedniki sklenili, da ne bodo pristali na turško vojaško pogodbo ali pa na kateri koli drugi obrambni sistem izven medarabske varnostne pogodbe.

Tudi na Poljskem čistka „berijevcev"

VARSAVA, 26. — Poljska agencija PAP javlja, da je predsednik poljske komunistične stranke Bierut v ponedeljek pred centralnim komitejem izjavil, da so «določeno število oseb, ki jih je državna policija neupravičeno obtožila, spustili na svobodo in jih rehabilitirali» in da «bodo morali krivci odgovarjati za svoja dejanja pred partijo in pred sodiščem».

Obtožil je zatem državno policijo, da ni «sledila» partiji, ter je dodal, da «akcijsko področje organov državne varnosti ostaja sicer se vedno zelo važno, a se postopoma ožiš», in da proučujejo ukrepe, ki naj «dejansko ščitijo pravice državljanov».

Soustelle guverner v Alžiru

PARIZ, 26. — Na včerajšnji seji vlade je bil imenovan za novega generalnega guvernerja v Alžiru golist Jacques Soustelle. Dosedanji guverner Roger Leonard je bil imenovan za prvega predsednika računskega dvora.

Francosko-tunizijska pogajanja so se danes zjutraj nadaljevala. Sedaj razpravljajo o konvenciji, ki se tiče notranje varnosti, o kateri so začeli razpravljati že včeraj.

Francoski in angleški odgovor o zaveznških pogodbah z ZSSR

Angleška in francoska vlada trdita, da atlantski pakt in pariški sporazumi niso neskladni s pogodbama z ZSSR - Francoska nota opozarja na Mendès Franceov predlog o konferenci štirih v maju

MOSKVA, 26. — Francoski in angleški veleposlanik v Moskvi sta danes izročila sovjetskemu zunanjemu ministru Molotovu odgovor na noti, v katerih je sovjetska vlada zapretila z razveljavljenjem sovjetsko-angleške in sovjetsko-francoske pogodbe v primeru ratifikacije pariških sporazumov.

Angleška in francsoka vlada zavračata v svojih notah sovjetske argumentacije in pravita, da «popolnoma obrambni značaj» atlantskega pakta nikakor ni neskladen z zaveznškima pogodbama z ZSSR, in dodajata, da tudi pariški sporazumi niso neskladni s tema p

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan so leta 1944 Nemci odgnali iz Križa pri Trstu vse moške v Nemčijo.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, CETRTEK 27. januarja Janez Zlatoust, Dušana
Sonce vzide ob 7.34 in zatone ob 17.02. Dolžina dneva 9.28. Luna vzide ob 8.48 in zatone ob 21.18.
Jutri, PETEK 28. januarja Roger, Dragomil

VČERAJ STAVKALI DELAVCI V PRISTANIŠČU IN TOVARNI TESTENIN

Uspela stavka pristaniških delavcev proti nedemokratičnim ukrepom vlade

Delavci stavkali tudi v znak solidarnosti z genovskimi pristaniškimi delavci - Stoodstotno uspela stavka v podjetju Mulich-Lorenzetti

Včeraj od 11. do 12. ure je bilo tržaško pristanišče popolnoma paralizirano. Pristaniški delavci so proglasili enourno splošno stavko v znaku solidarnosti z genovskimi pristaniškimi delavci, ki se že teden dni borijo za izboljšanje delovnih pogojev in kot protest proti napadom policije na delavce v Genovi. Hkrati pa so tržaški pristaniški delavci ponovno protestirali proti raztegnitvi ukrepov ministra Tambronija na tržaško pristanišče, ki omejujejo svobodo delavcem v pristanišču, jim prepovedujejo prodajo sindikalnih listov, se vmešavajo v izključno notranje zadeve pristaniških delavskih organizacij in ki jih delavci ne morejo sprejeti. Proti tem ukrepom so pristaniški delavci že protestirali na posebni skupščini, kjer so določili program borbe proti tem nedemokratičnim vladnim ukrepom.

* * *

Ob včerajšnji 24-urni stavki delavcev industrije testenin, industrije phanja riža in mlinarjev, ki je bila proglašena v Trstu in v vsej Italiji zato, ker so delodajalci odklonili 7-odstotno povišanje na poenotne plače, so v Trstu stavkali samo delavci tovarne testenin Mulich-Lorenzetti. Vsi ostali delavci tržaških podjetij testenin in drugih niso stavkali, ker so delodajalci sprejeli njihove pogoje. Sstavka v podjetju Mulich-Lorenzetti je bila stoodstotna.

Obvestilo prefekture

Prefektura — upravna služba — sporoča:

Z ministrskim odlokom z dne 24.12.1954, objavljenim v Uradnem listu št. 300 dne 31.12.1954, je bil določen 28. februar 1955 kot zadnji dan za vložitev prošenj za udeležbo pri natečaju za mesta občinskih tajnikov začetniške stopnje, kakor določa min. odl. z 10.2.1954, objavljen v Uradnem listu št. 39 dne 17.2.1954.

Koga zadeva odlok št. 39

Tiskovni urad vladnega generalnega komisarja sporoča:

V pojasnilo raznih časopisnih poročil ugotavljamo, da zadeva odlok vladnega generalnega komisarja št. 39 z dne 20. t. m., ki določa 28. februar 1955 kot rok za predložitev listin, ki jih je priložiti k do 5. jan. t. l. vloženim prošnjam za uvrstitev v posebne prehodne spiske, izključno osebje, ki ga omenja člen I. zakona št. 961 z dne 28.8.1954. Ta člen zadeva nestalno civilno osebje v službi pri uradih državnih uprav na Tržaškem ozemlju, ki je bilo sprejeto v službo do 1. maja 1948.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Samo še v 4 prihodnjih dneh lahko prejmete kot nagrado lepo slovensko knjigo, s tem da poravnate vnaprej naročnino PRIMORSKEGA DNEVNIKA za leto 1955. v znesku 3.200.— lir.

Ne zamudite ugodne prilike.

Vigorelli v Trstu

Minister za delo Vigorelli bo prišel v nedeljo v Trst, da bo prisostvoval uradni otvoritvi ambulante INAM v Ul. Farneto.

Predavanje na sedežu PSVG

Včeraj zvečer je na sedežu PSVG predaval univerzitetni profesor Bonifacio o «Produktivnosti in odrazu tega pojava na izkoriščanje in zaposlenost delavstva». Profesor je v svojem predavanju zelo poljudno obrazložil osnovne značilnosti gibanja za dvig proizvodnje z modernimi tehničnimi in upravnimi sredstvi, ki se širi tudi po Italiji.

Takse za avte in motorje je treba plačati do 31. t.m.

V Ul. Teatro 1 pobirajo v teh dneh takse za kroženje avtomobilov in motorjev. Do pričetka plačevanja teh taks je prišlo z zamudo in je zaradi tega tudi rok komaj do konca meseca dokaj kratek. Zamuda je nastala, ker je parlament odbil predvideno povišanje taks na motorna vozila. Višina taks za posamezne kategorije motornih vozil je zaradi tega ostala začasno neizpremenjena.

Predavanje tov. B. Petronia

Danes 27. januarja ob 19.30 uri bo v dvorani v Ulici Montecchi 6 zborovanje na katerem bo govoril tov. Bortolo Petronio o temi: «Ustanovna sindikalna skupščina».

OB PREDLOŽITVI PRAVILNIKA ZA PRODAJO MLEKA V NABREŽINI

Živinorejce je treba zaščititi pred monopolistično težnjo za odkup mleka

Zakaj je devinsko-nabrežinski podžupan zagovarjal stališče in težnje Marzotta na škodo domačih živinorejcev? - Umesten predlog

Na zadnji seji devinsko-nabrežinskega občinskega sveta se je razvila živahna diskusija o pravilniku za prodajo mleka, ki ga je predložil podžupan Egon Floridan svetovalcem v odobritev. Predvsem po zaslugi svetovalca tov. Srečka Solje je bila razprava o tem vprašanju odložena in je občinski svet osvojil predlog svetovalca dr. J. Skrka, da naj pravilnik pregleda in popravi posebna komisija, ki jo poleg že omenjenih svetovalcev sestavljajo še občinski zdravnik, odbornik Drago Legiša in svetovalec Jože Pahor. Svetovalci SDZ so sodelovanje v komisiji odklonili. V odgovor na dopis našega zainteresiranega čitalca povzemamo naslednje podrobnosti z omenjene seje občinskega sveta:

Podžupan Floridan je pravilnik o prodaji mleka predložil svetovalcem v odobritev. Tov Colja je zahteval pojasnila glede člena 11, ki govori o direktni prodaji mleka ter ugotovil, da bi sprejem tega člena onemogočil živinorejcem oz. mlekaricam prodajo mleka zasebnikom, kar bi škodovalo kmečkemu gospodarstvu, ki ima od prodaje mleka lepe dohodke. Podžupan Floridan je odgovoril, da je to nesmiselno, kajti člen 10 je po njegovem mnenju zadostna garancija, da se to ne bi zgodilo. Ko sta mu svetovalca Colja in dr. Skrk dokazala, da je njegovo stališče zgrešeno, kajti sprejeti pravilnik bi pomenilo uresničiti Marzottovo željo po monopolu nad prodajo mleka, je podžupan kljub temu vztrajal na svojem ter zahteval, da se ne sme podvomiti v pravilnost tega pravilnika, ki so ga sestavile v zdravstveni in higienski stroki kompetentne osebe. Čeprav je svetovalec Colja že v začetku izjavil, da se popolnoma strinja z vsemi ostalimi točkami, ki govorijo o snagi in ki vsebujejo razne zdravstvene in higienske predpise, je podžupan skušal stvar zaobrniti tako, da bi tov. Coljo prikazal kot človeka, ki mu za te prepise ni mar. To pa se mu seveda ni posrečilo, kajti diskusija je dokazala, da gre le za vprašanje škode, ki bi jo imeli živinorejci, če bi bil pravilnik sprejet, medtem ko ni nihče nasprotoval ostalim zdravstvenim in higienskim predpisom.

Da bo našim čitateljem, predvsem pa živinorejcem jasno, kaj bi pomenilo pravilnik sprejeti, naj navedemo nekaj glavnih točk:

Člen 11 pravi da morajo lastniki mlekarn dostaviti mleko zasebnikom na dom le v zaprtih steklenicah, ki morajo biti take, da se brez težave očistijo in zaprte po sistemu, ki ga odobri občinski zdravnik. Člen 15 pa pravi, da se morajo živinorejci, ki bi želeli prodajati mleko direktno zasebnikom, držati pravila, ki je zapadeno v členu 11. To se pravi, da bi živinorejci morali prodajati mleko samo v zaprtih steklenicah in pod istimi pogoji kot lastniki mlekarn.

Poglejmo si še člen 10, o katerem je podžupan izjavil, da ščiti direktno prodajo mleka po mlekaricah. Člen 10 pravi, da morajo biti posode za direktno prodajo mleka potrjene od občinskih zdravstvenih organov in da morajo biti take, da se lahko zaprejo. Podžupan pa ni prečital naslednjega odstavka, ki pravi, da morajo posode imeti pipico, iz katere se lahko mleko toči, medtem ko je strogo prepovedano nalivanje mleka iz grla posode. Iz tega torej jasno sledi, da je v členu 10 govora o posodi, iz katere se toči mleko v mlekarnah ter da nima nobene zveze s posodami (vrči), ki jih uporabljajo naše mlekarice.

Že ta kratka obrazložitev potrjuje, da je bilo stališče obeh občinskih svetovalcev, ki sta zahtevala spremembo pravilnika, popolnoma pravilno, istočasno pa dokazuje, da je podžupan Floridan hotel vsiliti pravilnik o prodaji mleka ne glede na škodo, ki bi jo zaradi tega imeli živinorejci. Jasno je namreč, da bi ob sprejetju pravilnika živinorejci ne mogli več prodajati mleka tistemu, kateremu bi sami hoteli, niti ga ne bi mogle več prodajati mlekarice, ki so doslej zbirale mleko od več živinorejcev in ga nato nosile zasebnikom na dom. Zgodilo pa bi se to, da bi moralo vse mleko iti v prodajo preko mlekarne na Montebellu, kjer bi zaradi monopola diktirali cene mleku kakor bi pač hoteli. Zato je bil očitek, da podžupan Floridan zagovarja stališče in interese Marzotta popolnoma na mestu.

Ob tej priliki naj še poudarimo predlog svetovalca tov. Srečka Colje, da bi se živinorejci zgornje tržaške okolice združili v mlekarski zadrugi ali podobni ustanovi, ki bi poskrbela za zbiranje mleka in njegovo prodajo v smislu sodobnih higienskih in trgovinskih pravil. Predlog je vsekakor vreden razmišljanja in bi bilo prav, ko bi se zainteresirani o tem pogovorili.

Akademski klub „Jadran"
priredi
v soboto 5. februarja 1955 ob 21. uri
predpustni ples
v mali Rossettijevi dvorani.
* * *
Vabljena vsa slovenska javnost!

Gledališče v Sv. Križu
V nedeljo 30. jan. 1955 ob 15. uri
NASTOP GOJENCEV SOLE GLASBENE MATICE IZ TRSTA
s sodelovanjem tržaških dijakov, ki študirajo v Ljubljani.
Poleg solistov nastopita tudi pevski zbor in pomnoženi šolski orkester.
Sporedi se dobijo pri vhodu v dvorano pred pričetkom nastopa.

PROSVETNO DRUSTVO «IVAN CANKAR»
vabi svoje člane in prijatelje na DRUZABNI VECER s plesom, ki bo v nedeljo 30. t. m. ob 20.30 v društvenih prostorih v Ul. Montecchi št. 6/IV.

V soboto 29. t. m. ob 17. uri bo v prosvetnem društvu «Andrej Cok» na Opčinah
LUTKOVNI ODER
razveselil svoje stare in mlade prijatelje.
Pridite in boste zadovoljni!

Ing. Filip Kumbatovič, profesor na Akademiji za igralsko umetnost v Ljubljani, bo v petek 28. t. m. ob 20.30 predaval v Gregorčičevi dvorani v Ul. Roma 15 o gledališki umetnosti. (Točen naslov predavanja bomo objavili jutri).

LEPA PRIREDITEV V AVDITORIJU

Nastop gojencev Glasbene šole

Kot najbolj pozitivno stvar včerajšnjega javnega nastopa gojencev Glasbene šole tržaške Glasbene Matice bi lahko označili dejstvo, da si je ta šola oziroma Glasbena Matica pridobila med tržaškim občinstvom toliko prijateljev, ki so včeraj napolnili Avditorij. Prišli so nele starši in prijatelji nastopajočih, temveč še zlasti tudi mnogo druge mladine, ki sicer ne zahaja v Glasbeno šolo, a je vendar včeraj hotela videti svoje mlade prijatelje pri izvajanju glasbenih del.

Včerajšnja produkcija se že sme imenovati kar koncert. Veseli nas slediti napredku vseh teh mladih umetnikov, ki jih poznamo še od takrat, ko so nastopali še s prav začetniškimi etudami, a se danes postavljajo z zrelimi solističnimi točkami, ki jih človek že posluša s tstim zanimanjem, ko ne trepeta več za vsako noto, temveč že skuša razbrati, kakšno interpretacijo hoče dati umetnini mladi umetnik.

Včerajšnji instrumentalisti so pokazali izrazit glasbeni talent in nočemo kogarkoli povzdigovati nad drugega, saj gotovo še odloča pri njih tudi čas študija. Kot pianisti so nastopili Vladimir Vodopivec, Nora Janković, Tatjana Uršič, Lia Furlan, Adrijana Cernigoj in Neva Vrabec ter kot študent Glasbene akademije v Ljubljani Erminij Ambrozet, sicer domačin iz Skednja. Poslušali smo nadalje čelista Sergeja Cesarja in violinista Nevenka Valetiča. Bodisi da je flavta bolj redek solistični instrument, bodisi da je občinstvu ugajala skladba in igranje — gotovo je, da je flavtist Miloš Pahor občinstvo še posebno navdušil.

Novost je bila točka, ko je nastopil šolski zbor in so se dirigenti vrstili kar drug za drugim iz samega zbora. Glasbena šola je namreč ustanovila tudi tečaj za zborovsko dirigiranje in tako smo imeli včeraj priložnost videti pri njihovem prvem nastopu Emila Daneva, ki je dirigiral Galtusovo «Glejte, kako umira pravični», nato Maruško Gerdolovo, ki je dirigirala Laharnarjevo «Mladosti ni» in končno Jožka Baša, ki je z zborom izvajal Nedvedov «Moj dom». Želeli bi, da bi nam v teh treh res zrasli trije novi dirigenti, ki so nam pri našem ljudsko-prosvetnem delu tako potrebni. Ugotoviti pa moramo še presenetljivo novost, da imamo namreč v tem šolskem zboru kar dober zbor, ki ga bomo radi še ponovno slišali.

Po odmoru je nastopil pod vodstvom temperametnega tov. Kjudra šolski orkester, ki je pomnožen še z nekaterimi godbeniki, v glavnem člani Glasbene Matice. In zopet je razveseljivo, če vidimo kako n. pr. v orkestru pod taktirko mladega dirigenta, tako rekoč do včeraj učenca, nastopajo tudi profesorji šole. Tako se v tej šoli ustvarja zavest neke velike družine in povezanosti, ko nihče, ne učenec in ne učitelj ne misli, da ga ne sme razen njegovega predmeta nič več zanimati.

VČERAJ ZJUTRAJ JE PRISPEL V RIM

Premaknjena z mrtve točke mednarodna konferenca o prosti luki?

Obisk predsednika italijanske delegacije na mednarodni konferenci ima tehnični značaj - Izjava avstrijskega državnika

Včeraj zjutraj je prispel iz Rima ambasador Nicolo Cardini, ki bo predsedoval italijanski delegaciji na mednarodni konferenci o prosti luki v tržaškem pristanišču. Ambasadorja je spremljal dr. Muraro, šef urada za Trst pri generalni direkciji za gospodarska vprašanja ministrstva za zunanje zadeve. Na postaji so predsednika sprejeli dr. Santini, šef kabineta vladnega generalnega komisarja, dr. Fabiani, tajnik delegacije ministrstva za zunanje zadeve in kap. Cosulich, predsednik trgovinske in industrijske zbornice.

Ambasadorja Cardinija je dopoldan sprejel generalni komisar dr. Palamara, tržaški župan in predsednik provincijskega zastopstva dr. Tanasco. Poleg tega si je dopoldne ambasador ogledal pristaniške naprave v stari luki, popoldne pa je imel razgovore s predstavniki Javnih skladišč in pristanišča.

Danes dopoldne si bo Cardini ogledal naprave v novem pristanišču, popoldne ob 17.30 pa bo imel sestanek na trgovinski zbornici s predstavniki tržaškega gospodarstva.

Obisk ambasadorja Cardinija v Trstu ima izključno tehnični značaj, da si vladni predstavnik, ki bo na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču zastopal Italijo predhodno na licu mesta ogleda položaj in se seznani s tržaškimi zahtevami.

Vendar pa ta obisk istočasno govori, da se je vprašanje mednarodne konference, čeprav zelo pozno, vendar premaknilo z mrtve točke.

Optimistično izzveni tudi stališče avstrijskega podtajnika za zunanje zadeve, katerega je izrazil na tiskovni konferenci na Dunaju. Podtajnik je tako ugotovil, da je Italija izrazila svojo pripravljenost razpravljati o izkoriščanju tržaškega pristanišča, kar bi omogočilo rešitev številnih perečih vprašanj, ki zavirajo promet. Poleg tega je podtajnik podčrtal stalno večji pomen Trsta za avstrijsko gospodarstvo, ki se vedno bolj orientira na dežele Bližnjega in Daljnega vzhoda, koder mislijo ustanoviti prav v ta namen nova diplomatska predstavništva. Na Dunaju mislijo, da bi Trst pri povečanju teh zamenjav med Avstrijo in Azijo lahko odigral zelo veliko vlogo.

LISTNICA UREDNISTVA

Odgovor dvolastniku

Citatelj s Proseka nas je zaprosil, da objasnimo, kaj in kolike sme prenašati dvolastnik čez mejo? Vprašanje zanima širši krog kmetovalcev dvolastnikov zato smo se obrnili na kompetentne organe in dobili sledeča pojasnila:

Dvolastnik lahko na osnovi dvolastniške legitimacije gre čez mejo izključno v svrho obdelovanja zemljišča, katerega ima na drugi strani meje. Na osnovi istega načela, ki je mednarodno pravno veljavno, lahko dvolastnik prepelje čez mejo svoj celotni pridelek, katerega je pridelal na uradno ugotovljenem zemljišču (ki je napisano tudi v dvolastniški legitimaciji) na drugi strani meje. Prenaša lahko tudi orodje, ki ga rabi za obdelovanje zemlje.

V praksi ugotavlja pridelek takega zemljišča pristojni krajevni odbor, ki izda tudi potrdilo, s katerim lahko dvolastnik prepelje kmetijske pridelke čez mejo. Za tržaške carinske organe pa izdaja potrebno potrdilo tukajšnje Kmetijsko nadzorništvo.

Dvolastnik torej ni upravičen na osnovi obstoječih mednarodnih predpisov prenašati čez mejo nikakega drugega blaga kot pridelek z lastnega zemljišča pa čeprav je to blago drugače pri prehodu meje s potnim listom ali dovolilnicami v celoti ali deloma oproščeno carine.

Podrobnejša navodila in tudi potrebno strokovno pomoč pri vseh vprašanjih dvolastništva lahko zainteresirani dobe na sedežu Kmečke zveze v Ul. Fabio Filzi 10.

O ZASEDANJU GLAVNEGA SVETA SINDIKATOV DELAVSKE ZBORNICE

Delavska zbornica zanemarja vprašanje sindikalne enotnosti

Izmikajoče stališče do proste cone - Postavljena zahteva po izvedbi del v okviru vladnega načrta in za ustanovitev novih industrijskih podjetij

V zaključnih resolucijah, ki so jih sprejeli na zasedanju glavnega sveta sindikatov Delavske zbornice, poudarjajo predvsem sedanji gospodarski položaj in omenjajo ukrepe, ki bi jih morala podvzeti rimska vlada za takojšnjo rešitev nekaterih vprašanj, hkrati pa, naj bi zagotovili mestu boljše gospodarske pogoje. V tem okviru so ugotovili, da sta za izboljšanje tržaškega gospodarstva potrebni dve različni vrsti ukrepov. Prvi ukrepi so nujnega značaja, ki bi morali zajeziti sedanjo krizo, ki je nastala zaradi naraščajoče brezposelnosti, manjšega denarnega obtoka in političnega negotovosti, ki je do prednedavnim vladala v Trstu, drugi ukrepi pa bi morali uresničiti nujne pogoje za izboljšanje tržaškega gospodarstva, z uresničitvijo širokih gospodarskih načrtov, ki naj bi izpopolnili vsa produktivna sredstva.

Dalje so se pritoževali zaradi zavlačevanja ukrepov rimske vlade glede denarnih nakazil v okviru obljubljenih milijard za razna javna dela in poudarili nujnost teh nakazil v zvezi z zaposlitvijo brezposelnih delavcev. Zahtevali so tudi, da se vsa dela v okviru tega načrta dajo domačim podjetjem. Glede trgovinske dejavnosti pa so zahtevali, da je treba uvesti vse ugodnosti, ki bi omogočile večji blagovni promet med tržaškim pristaniščem in raznimi italijanskimi pokrajinami.

Zahtevali so tudi, naj dajo na razpolago «sklad za razvoj tržaškega gospodarstva», ki predstavlja izredno učinkovito sredstvo za pojačanje obstoječih industrij, za pridobitev ladjedelniških naročil, in za ustanovitev novih gospodarskih dejavnosti. Ta finansiranja bi morala biti dolgoročna, z nizkimi obrestmi in bi jih moral deliti denarni zavod, ki ima sedež na našem področju.

Glede proste cone pa se Delavska zbornica ni jasno izjavila. Poudarjajo sicer, da bi morala prosta cona zagotoviti gospodarski razvoj na vseh področjih, znižati življenjske stroške, povečati kupno moč plač la omogočiti povečanje zaposlitve. Poudarjajo, da je treba pri vsakem nartu za prosto cono upoštevati delavske interese in zato zahtevajo, da se ti načrti, predno se predložijo oblastem, pokažejo Delavski zbornici. Končno pa predlagajo, naj bi poslali iz Rima v Trst posebno komisijo za sestavo dokončnega načrta proste cone.

Nato so zahtevali pomoč za ustanovitev novih industrij v Trstu, ki niso odvisne od ladjedelniške industrije, državne investicije ali investicije IRI za ustanovitev novih industrijskih podjetij, kot na primer tobačne tovarne, ki naj bi nadomestile bivše tovarne v Zadru, na Reki in v Rovinju, dodelitev državnih naročil tržaški industriji, kot so to že določili za pokrajine Srednje in Južne Italije, raztegnitev pravil proste luke na industrijsko pristanišče in ugodnosti za tuja podjetja, ki se hočejo posluževati tržaškega pristanišča, pojačanje tržaškega pomorstva, kot je to zahteval v zadnji resoluciji tržaški občinski svet ter naročila tržaškim ladjedelnicam za gradnjo ladij za zadostitev gornjih predlogov.

Iz vsen gornjih zahtev je razvidno, da so se voditelji Delavske zbornice previdno izognili vprašanjem, ki bi jih vezala za daljšo bodočnost. Zahtevati čimprejšnje finansiranje javnih del na osnovi načrta rimske vlade za «razvoj tržaškega gospodarstva», ponoviti zahteve občinskega sveta glede pomorstva in ladjedelniške industrije pomeni samo ponavljati to, kar je bilo že neštetokrat zahtevano in to kar se je rimske vlada obvezala, da bo storila, ker bi se v nasprotnem primeru stanje tržaškega gospodarstva poslabšalo in predvsem število brezposelnih takoj zelo povečalo. Pozitivne so zahteve o investicijah za gradnjo novih industrij, dodelitev dolgoročnih posojil in zahteva po večjih ugodnostih inozemskim podjetjem, ki želijo trgovati skozi Trst.

Toda vodstvo Delavske zbornice je pozabilo na najvažnejše vprašanje: sindikalno enotnost. O tem vprašanju na zasedanju sveta sindikatov Delavske zbornice niso niti razpravljali. Omejili so se samo na tesnejšo povezavo s CSIL in UIL. Niti niso omenili, da jim je Delavska zveza pred dnevi poslala dve pismi, v katerih jih poziva na enoten sindikalni nastop glede nujnih sindikalnih vprašanj in na enoten pristop v Mestni odbor za ustanovitev tržaške proste cone. Hkrati pa niso niti omenili, vsaj kolikor je bilo do sedaj sporočeno o zasedanju tega sveta, predlog CIGL za sklicanje sindikalne skupščine v Trstu, za ustanovitev enotne sindikalne organizacije itd. Vsa ta vprašanja so danes za tržaške delavce najbolj važna. In prav tem vprašanjem se je vodstvo Delavske zbornice izognilo in s tem ponovno potrdilo, da namerava še naprej voditi politiko sindikalne razdvojenosti.

Nesreča na cesti

Zaradi slabega delovanje prestav na malem motornem trokolesu «Ape» je 23-letni trgovec Gaetano Volpe iz Ul. del Bosco včeraj med vožnjo po Ul. dell'Eremo nerodno odletel z vozila in ker se je ranil na glavi, so ga morali z rešilnim avtom Rdečega križa pripeljati v bolnišnico.

Kljub temu, da rana ni nevarna so Volpeja pridržali na opazovalnem oddelku, kjer menijo, da bo okreval v 5 ali 6 dneh.

Poleno v oko

Med sekanjem drv v pristanišču je 53-letnemu težaku Rodolfu Crulciju iz Ul. Guerazzi 11 nepričakovano priletelo poleno v oko, zaradi česar se je možakar moral z avtom uprave Javnih skladišč zateči v bolnišnico, kjer so ga s prognozo okrevanja v 15 dneh sprejeli na okulističnem oddelku.

29. januarja TRADICIONALNI PLANINSKI PLES
Rezervirajte pravočasno mize v Ul. Machiavelli št. 13, od 19. do 20. ure tel. 36491.

Srača v nesreči

Ob povratku domov je 26-letnemu Aldu Balbiju iz Ul. Campanelle 10 udaril v nos močan vonj po gorilnem plinu in je takoj pogledal v spalnico kjer je našel svojo 21-letno ženo Giovanno Scianamblo, ki je omedlevala. Žensko so morali z rešilnim avtom odpeljati v bolnišnico, kjer so jo tudi pridržali na IV. zdravniškem oddelku. Kljub prvotnemu videzu, ko je kazalo, da gre za hud primer zastrupitve, pa so zdravniki ugotovili, da zadeva ne bo resna in menijo, da bo mlada žena okrevala že v 2 ali najkasneje v 6 dneh. Medtem ko je Balbijevi postalo slabo, pa se je njen sin igral po stanovanju in ni čutil ničesar. Kakor so ugotovili, je plin uhajal iz majhne luknjice na gumijasti cevi

PROVINCA PREDLOŽILA PRORAČUN ZA LETO 1955

Provinca predvideva letos 910 milijonov lir deficita

Izdatki naj bi dosegli 1.737 milijonov lir, ki jih bodo porabili zlasti za zdravstvo, šolstvo in socialno skrbstvo

Na zasedanju province, ki je bilo v torek pod vodstvom predsednika odv. Tanasca, so odobrili proračun te ustanove za leto 1955. Proračun predvideva skupno 1.737 milijonov lir dejanskih izdatkov, ki so le deloma pokriti z dohodki, tako da bo tudi letos morala država pokriti obsežni deficit 910 milijonov lir. Ta vsota pa bi bila znatno nižja, če bi odobrili provinci nekatere davčne dohodke, kot se to dogaja po provincah v Italiji, medtem ko gredo v Trstu ti dohodki neposredno v državni proračun. Vendar pa je deficit izredno visok, saj je višji od dejanskih dohodkov te ustanove.

Poleg tega so tudi izdatki za upravo dokaj visoki in bodo letos dosegli okrog 201 milijon lir. Visok delež čisto upravnih izdatkov je nastal zato, ker je provinca pred vojno upravljala znatno obširnejše ozemlje in se centralni upravni uradi, kot to velja za vse ostale upravne urade v Trstu, po vojni niso bistveno zmanjšali.

Proračun predvideva znatna sredstva za javno higieno, šolstvo in zlasti za socialno skrbstvo. Največji zdravstveni zavod, katerega upravlja ta ustanova, je umobolnica pri Sv. Ivanu, kjer letos predvidevajo dnevno povprečno 1.017 bolnikov, v ostalih sorodnih institutih pa skupno še 153 oseb. Po teh predvidevanjih bodo torej skoro popolnoma izkoristili kapaciteto teh zdravstvenih ustanov in porabili v ta namen 767 milijonov lir, ki so krite s 405 milijoni dohodkov, medtem ko bo ostalih 365 milijonov primanjkljaja pokrila provinca sama iz svojega proračuna.

Zelo visoki pa bodo izdatki za socialno pomoč v raznih oblikah in zlasti za zavetišča in zavode za otroke. Tu in v ostalih sorodnih dejavnostih opravlja provinca ne samo one naloge katere ji striktno predpisuje zakon, temveč vzdržuje tudi razne socialne ustanove, ki imajo izreden pomen. Provinca tako vzdržuje šolo na odprtem, zavetišče-šolo v Ul. Giulia, službo podučevanja slepih na domu itd.

Stroški za šolstvo se bodo letos povečali in dosegli 107 milijonov lir, ker bo ustanova letos vzdrževala tudi srednje slovenske šole, katere je do sedaj vzdrževala država neposredno. Deloma pa so se izdatki povečali tudi zaradi izrednih potreb tehničnega inštituta «L. da Vinci» za preselitev iz starega sedeža v Ul. Paolo Veronese in za razširitev poslopja gimnazije «G. Oberdan».

Javna dela zavzemajo relativno zelo majhen del proračuna, ker je število provincijskih cest zelo nizko. Za vzdrževanje teh cest in nekaterih občinskih cest, katerih upravo je prevzela provinca, bodo porabili 82 milijonov lir.

S katranom se je opekel

Zaradi opeklin I. in II. stopnje na dlani leve roke so včeraj zgodaj popoldne pridržali na dermatološkem oddelku 55-letnega Lorenza Corbattija iz Ricmanj št. 46, ki se je zatekel v bolnišnico z zasebnim avtom.

Corbatti je pojasnil, da se je opekel med delom na balkonu v V. nadstropju stavbe št. 40, znane tudi pod imenom «Vatikan». On je namreč hotel pritegniti k sebi posodo vročega katrana in ker je posoda zadela najprej ob vogal balkona, je vroča tekočina brizgnila v zrak in mu padla na roko.

Po mnenju zdravnikov bo mož okreval v 8 ali 10 dneh.

IZPRED KAZENSKEGA SODISCA

Obsojen na 4 mesece zaradi nenamernega umora

22-letnega Marija Pironeja iz Tržiča je sodišče obtožilo nenamernega umora in ga obsodilo na 4 mesece zapora vendar pogojno in brez vpisa obsodbe v kazenski list.

Pirone je namreč junija 1952. leta vozil s «Fiatom 500» po cesti Trst—Sesljan. V višini strme poti, ki pelje v Križ, pa je Pirone, ki je prehitro vozil, podrl na tla 52-letnega Nicolo Miota iz Pendice Školjeta, ki je tedaj z lažjim motornim kolesom hotel prečkati cesto. Miot se je po trčenju sicer pobral s tal in se odpravil domov, vendar mu je tu postalo slabo, zaradi česar se je zatekel v bolnišnico, kjer je 9 dni po nesreči izdihnil.

Pirone, ki je narednik v šoli za letanje, se je sicer izgovoril, da je zavrl in se celo ustavil. Ko je hotel nadaljevati pot je Miot nepričakovano prečkal cesto in on ni mogel več preprečiti trčenja. Kakor se iz razsodbe vidi, mu sodišče ni verjelo.

* * *

Pred istim sodiščem sta se morala zagovarjati tudi 40-letni Giordano Minca iz Ul. Parini in 22-letni Luigi Di Trani iz Ul. D. Chiesa. Oba so obtožili pijanosti in nenravnih dejanj v prostoru, ki je izpostavljen javnosti, medtem ko so Di Tranija obtožili tudi tatvine 5.000 lir v škodo De Mince, kakor tudi roparskega napada na istega, češ da mu je hotel strgati ročno uro z rok.

Razprava je bila za zaprtimi vrati in ko so dvorano ponovno odprli občinstvu, je predsednik prečital obsodbo: oba sta bila spoznana kriva pijanosti in nenravnih dejanj, zaradi česar bo moral Minca presedeti 6 mesecev in 15 dni v zaporu, Di Trani pa 4 mesece in 16 dni. Obema so nadalje preklicali pogojne kazni, in sicer Minci zaradi pretepa (2 meseca), Di Traniju pa zaradi tatvine (5 mesecev in 10 dni zapora ter 10.000 lir globe). Slednja pa je sodišče oprostilo obtožbe tatvine roparskega napada bodisi ker dejanje ne obstaja bodisi zaradi pomanjkanja dokazov.

Z avtom v drevo

Nekaj minut po 9. uri so morali nuditi zdravniško pomoč 49-letnemu trgovcu Francescu D'Eliju iz Molfette, in sicer zaradi rane na palcu desne roke. Trgovec, katerega so s prognozo okrevanja v 5 ali 6 dneh odslovili, je pojasnil, da se je vozil v lastnem tovorniku, katerega je šofiral njegov šofer, po cesti, ki iz Tržiča pelje proti Trstu. Okoli 5. ure zjutraj pa so kolesa tovornika zaradi spolzke ceste zdrsnila, zaradi česar je vozilo zašlo na stran in trčilo ob drevo

Aretacije vinjenih oseb

23. t. m. zvečer so agenti železniškega odseka javne varnosti aretirali 66-letnega Luigija Corvina iz Ul. G. Gozzi 5, ki je vidno vinjen hodil po veži glavnega kolodvora. Medtem ko so moža peljali z avtom proti bližnjemu poveljstvu, pa je možakar hitro in skrivaj spravil nekaj v usta ter skušal predmet požreti.

Neki agent, ki je to opazil, mu je takoj vzel iz ust predmet in opazil v majhnem papirnatem zavojčku približno 100 vžigalnih kamenčkov avstrijskega izvora.

Corvina so zaprli in ga nato zaslišali ter ga končno prijavili sodišču pod obtožbo pijanosti in tudi tihotapstva.

* * *

Predvčerajšnjim zvečer so agenti javne varnosti aretirali 4 osebe, od katerih pa so le eno in sicer 38-letnega Alberta Galpertija iz Ul. delle Monache prijavili zaradi pijanosti sodišču. Istega večera so aretirali istotako zaradi pijanosti in beračenja po cestah 53-letnega Artura Canelotta. Ta, ki je brez lastne strehe, konča redno vsako zimo v zaporu, kjer dobi toplo hrano in tudi posteljo.

Končno so aretirali tudi 40-letnega Antona Strincona iz Ul. Bonomo, ki je že znan iz sodne kronike. Možakar je namreč pred leti hotel zažgati sobo, v kateri je bila njegova žena, kar pa se mu ni posrečilo in na sodišču je tedaj dejal, da ni hotel umoriti žene, pač pa jo samo prestrašiti. Njega so aretirali zaradi pijanosti in kaljenja nočnega miru, zaradi česar so ga poslali v zapor in ga prijavili sodišču.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 26. januarja so se v Trstu rodili 4 otroci, poroke so bile 4, umrlo pa je 15 oseb.

POROCILI SO SE: podporočnik pilot Aroldo Uster in gospodinja Marija Riosa, mehanik Aldo Saponari in gospodinja Vincenza Acešte, mehanik Angelo Sapadin in gospodinja Olga Zupin, mizar Ignac Cesnik in gospodinja Marija Krivec.

UMRLI SO: 76-letna Marija Malalan vd. Malalan, 58-letni Nicolo Ceriosa, 74-letni Onorato Načič, 80-letna Giuliana Kovačič vd. Gracchi, 75-letni Antonio Polli, 71-letna Marija Placer por. Ogorevc, 89-letni Antonio Codella, 64-letni Antonio Ruzzier, 77-letna Giuseppina Rebelli por. Baroni, 66-letni Alessandro Canziani, 75-letna Maria Scopazzi por. Faraguna, 57-letni Ignio Girardelli, 80-letni Francesco Pagnacco, 46-letni Anton Pečar, 68-letni Ferruccio Fab-

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 8.2, najnižja 2.4, ob 17. uri 8. Zračni tlak 1005 stanoviten, veter severnik 4 km na uro, vlaga 81 odst., nebo pooblačeno, morje mirno, temperatura morja 8,6.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Benussi, Ul. Cavana 11; Rdeči križ, Ul. Settefontane 39; Picciola, Ul. Oriani 2; Pizzul Cignola, Korzo Italija 14; Ravasini, Trg Liberta 6; Alla Salute, Ul. Giulia 1; Vernari, Trg Valmaura 10.

Supercinema, 16.00: «Sledite ... mu človeku», B. Blier. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Arcobaleno, 16.00: «Vzhodno ... Zanzibarja», A. Steel, S. ...
Astra Rojan, 16.30: «Anatomija zločina», S. Hayden, G. Gr... hame. Mladoletnim prepovedano.
Capitol, 16.00: «Jetnik rudnika», G. Cooper, S. Hayward.
Cristallo, 16.00: «Bratje brez strahu», R. Taylor, A. Blyth.
Grattacielo, 16.00: «12 mesecev ljubezni», L. Ball, D. Arnaz.
Alabarda, 15.30: «Sladka grozota», J. Wyman.
Ariston, 16.00: «Maščevan

NEKAJ ZA DE SICO

Mračna uganka

Napisal Ive Karlović

Septembra 1943. leta sem ob gozdni poti med Jasenkom in Mrkopoljem naletel na vojaške baze. Pod šotori, ki so še stali, in okoli njih je bilo razmetanih mnogo pisem, fotografij, notesov, molkov, slik matere božje in svetnikov, raznih listkov, beležk, osebnih dokumentov, krstnih in poročnih listov, zobnih ščetk, košščkov mila in raznovrstnih drugih stvari, ki so jih tam pustili italijanski častniki, ko so dva tri dni prej morali naglo zbežati in so zaradi tega, da bi jim umik bil lažji, zmetali stran, kar so le mogli in predvsem dokumente, ki bi jih morda kompromitirali, če bi jih zajeli partizani.

Nikamor se mi ni mudilo, zato sem nekaj teh stvari pobral in si jih podrobneje ogledal. Vsa pisma niso bila raztrgana, niti pomečkana v blatu. Spominjam se, da sem v tem kupu papirja naletel tudi na fotografijo Alide Valli z njenim originalnim avtogramom. Fotografija je bila manjšega formata in je še dišala po parfemu. Gotovo je bila v listnici kakega višjega častnika, ki je na hrbtu fotografije napisal tudi svoje ime in datum, kdaj mu je Alida Valli poklonila avtogram. Toda od vsega, kar sem tam našel, me je najbolj zanimalo pismo, ki sem ga vzel s seboj in ga v svoji torbi nosil skoraj do konca vojne.

V tem pismu se je krila majhna človeška tragedija. Sestra je pisala bratu poročniku o svoji veliki nesreči, ali bolje o svojem «grehu», ki ji je prinesel nesrečo. Iz pisma sem komaj zaslutil, za kaj gre in v čem je ta njen greh. «Sedaj se v takem stanju ne morem vrniti domov» — je pisalo dekle svojemu bratu. «Pomisli, kaj bi naša mama rekla k temu!» Dobil sem vtis, da je to dekle bila nekje vaška učiteljica. Kdo ve, kako se je njena drama končala. Ob koncu pisma je napisala:

«Toda jaz bom za svoj veliki greh napravila pokoro. Ponoči, ko bodo vsi spali, bom prišla v naš vrt. Veš, kje raste oni črni hrast! Tam bom vzela težak kamen in ga sama, ponoči, da me nihče ne vidi, odnesla. Za pot vem!»

Tako se je pismo končalo, le na desni strani ob robu je bil pozdrav: «Ljubi te tvoja sestra Terezina».

Četudi smo bili v onem vojnem času trdi tudi nasproti lastnim, osebnim zadevam, se spominjam, da me je to pismo ganilo. Kazal sem ga in ga tudi prevajal nekaterim svojim tovarišem. Vse nam je bilo jasno, vendarle nisma vedeli, čemu bo ona ponoči prišla v domač vrt in odnesla od tam «težek kamen».

Kam ga bo odnesla? Vprav to slednje vprašanje je budilo mojo radovednost, pa četudi nisem vedel zakaj. Razumel sem, da gre za neko čudno, mračno «pokoro za greh», toda sam sebi si nisem mogel razložiti niti predočiti, kakšna naj bi bila ta pokora. Zato sem pismo ohranil in ga prepisal v svoj vojaški dnevnik.

Nekega dne v začetku leta 1944. sem na Planiku srečal starega italijanskega revolucionarja Uga Giganteja. Ta človek je dodobra spoznal vso Italijo, vso njeno zgodovino, njeno gospodarstvo, zemljepisje in kulturo. Svoje življenje je sicer preživel v zaporih, toda skozi zidove ječe je v 20 letih spoznal bistvo svoje domovine in proučil nje življenje. Pokazal sem mu pismo. Bil sem prepričan, da mi bo pojasnil tajnost «težkega kamna». Pismo je prečital z zanimanjem. Vprašal me je, kje sem ga našel in v kakšnih okoliščinah. Na koncu je zmignil z rameni in rekel, da pravzaprav niti on ne ve, za kaj gre. Opazil sem, da se ga je nejasna tragedija mladega italijanskega dekleta močno dojela, toda vojna je bila in najin razgovor se je kmalu preusmeril na drugo vprašanje.

Kmalu po tem dogodku sem zagonetno pismo izgubil in tudi moj vojni dnevnik mi je pri neki ofenzivi izginil. Nekoč sem na istrskem Krasu govoril z nekim hrvaškim kanonikom. Zdi se mi, da je tega kanonika bil poslal škof Santin, da se pozanima, kaj delajo in s čim se ukvarjajo jugoslovanski partizani. Z njim sem govoril v vasi Raspor. Bilo je to nekega lepega pomladnega jutra. Stari, suh kanonik z rdečimi ličnicami me je spraševal, kaj sem po poklicu, seveda v «civilu». Zlagal sem se mu, da študiram etnologijo in mu pri tem povedal vsebino Terezininega pisma. Storil sem to kar tako, da bi nekaj z njim govoril.

«Rešila je svojo mlado dušo!», je zaključil kanonik, ko je poslušal do konca.

«Kako?» sem ga vprašal začuden. Opazil sem, da kanonik razume to zagonetko in zato sem moral biti zelo oprezen, da bi dobil primeren odgovor.

«S pokoro», mi je odgovoril, «s krščansko pokoro».

Prosil sem ga, naj mi pojasni, kakšne zveze ima krščanska pokora s težkim kamnom z domačega vrta Rekel sem mu, da me kot etnografa ta stvar zelo zanima.

«To ni etnografija», je odgovoril kanonik, «to je vera v boga».

Govoril je v obliki rebusov, ki jih nisem mogel razumeti.

In tako je Terezinino pismo še nadalje ostalo zame zagonetka, na katero sem začel pozabljati.

Minilo je deset ali celo enajst let. Mojih vojnih spominov ni bilo več, niti tega pisma in seveda niti tega, kar se je okoli njega zvrstilo.

Toda nekega dne, lanske jeseni, sem listal po nekem milanskem tedniku. Tu sem nenadoma opazil dve sliki, ki sta mi vso stvar pojasnili. Zagonetka je mnogo bolj temna, mnogo bolj strašna, kot bi bil pričakoval. Terezina je neko noč šla skrivaj na vrt, ki je bil last njenih staršev. Tam je vzela težak kamen, da bi ga na svojih ramenih odnesla na neko apeninsko goro, visoko 1700 metrov.

To je kanonik vedel, ni mi pa hotel tega povedati. Ta apeninska gora se kliče San Pellegrino. Je nekje na meji med Emilijo in Toscano. To sem zvedel iz obširnega teksta, ki je pojasnjeval sliki. V tem članku piše, da je to edini kraj v Italiji, kamor hodijo grešniki na božjo pot na visoko goro in nosijo na ramenih svoj «kamen pokore». Terezina je bila corej iz neke vasi ali kraja ob vznožju tega golega apeninskega hriba.

V članku, ki sem ga bral, piše, da grešniki že tisoč let nosijo na ta hrib težke kamne. In na tem hribu so že nepregledni kupi kamnov. To je nekak strahoten spomenik mraku in človeškemu primitivizmu. Vse to kamenje so ljudje prinesli iz doline, iz svojih vrtov in vinogradov, ne da bi tu na vrhu gore sezidali, ampak da bi napravili «pokoro» za svoje «grehe». Dolina, odkoder ljudje nosijo to kamenje, se imenuje Garfagnana. Terezina je odnesla svoj kamen ponoči, da bi je nihče ne videl, da bi se ji nihče ne rogal, ker bo rodila svojega nezakonskega otroka. Toda navadni grešniki nosijo svoj kamen podnevi, v povorkah s črnim, neotesanim križem na čelu povorke. In vzpenjajoč se s to težo na rami si brišejo znoj s čela in pri tem pojejo litanije.

Ali bi mogel De Sica najti kje boljšo temo za film?

Pred dvajsetimi leti sem videl neko žensko, ki se je po golih kolenih vzpenjala po brezkončnih stopnicah, ki vodijo iz Sušaka na Trsat. To pot opravi človek v dobri četrt ure. Zamislite si žensko, ki opravlja to pot po kolenih. Njena kolena so bila okrvavljena, ko sem jo videl. Ni pa še bila do polovice poti.

Naj si kdo misli kar hoče, toda v drami mlade učiteljice Terezine iz doline Garfagnana je nekaj tako grdega in žalostnega, kar se ne da izraziti. V tej manifestaciji srednjeveškega mračnjaštva se odraža živa še krvaveča rana evropskega duha, ki se v dolgih stoletjih, še ni mogla zaceliti. Se vedno krvavimo...

Po navadi spokorniki, ki se povzpnejo na San Pellegrino, zapišejo na kamen, ki so ga prinesli iz doline, svoje ime. Posamezniki napišejo nanj tudi greh. Toda če je napisan greh, po navadi ni imena. Kdo ve, kaj je napisala Terezina na svoj kamen?

Po pričanju novinarja, ki je obiskal to svetišče mraku na vrhu gore, je na nekem kamnu te čudovite piramide pisalo: «Ukradel sem dva kilograma kruha sosedi, ki ima sedem otrok. Kesam se!» Na nekem drugem kamnu okoren podpis: «Giobatta Puccini (1925)». Giobatta ni navedla svojega greha, toda kamen je bil precej velik. Neki Annibale je bil bolj iskren. Zapisal je: «Bil sem prešuštnik. Bog, odpusti. Annibale». «15 dni nisem bila pri maši. Bog odpusti mi!» Podpisana je neka Anna L. Neki italijanski izseljenec je prinesel težak kamen celo iz Peruja in se z njim povzpel na omenjeno goro. Ta kamen hranijo danes v neki kapelici.

Železniška nesreča v Angliji

Gigantski žerjav dviga železniške vagone vlaka, ki je 23. t. m. zvečer iztiril pr postaji Sutton-Coldfield v Angliji. 24 oseb je izgubilo življenje, veliko število pa je bilo ranjenih

Nordijski svet

28. januarja bo v Stockholmu tretje zasedanje nordijskega sveta. Od zadnjega zasedanja, ki je bilo lani avgusta v Oslu, je bilo pripravljenih več predlogov. O teh predlogih se bo razpravljalo najprej na sejah enega od štirih komitejev, nato pa na plenarnih sejah, ki naj sprejmejo priporočila namenjena vladam držav članic. V nordijskem svetu imajo Svedska, Danska in Norveška po 16 članov, Islandija pa pet članov.

Dnevni red tretjega zasedanja še ni dokončno določen, vendar pa je gotovo, da bo osrednje vprašanje razprav poglabljanje sodelovanja glede izboljšanja prometnih zvez med temi štirimi državami. V skandinavskem tisku se pogosto piše, da je ta promet nezadosten. Predvsem velja to za Islandijo, toda Islandija sama ga ne more izboljšati. Pričakuje se, da bodo ostale države prevzele del stroškov za izpopolnitev prometnih zvez med Islandijo in ostalimi članicami nordijskega sveta.

Vsi ti problemi so predmet javne razprave po časopisju.

Pravna vprašanja sporazuma o Trstu

Piše prof. dr. Milan Bartoš

1.

Uveljavljenje spomenice o soglasju, nanašajoče se na ureditev tržaškega vprašanja, podpisane 5. oktobra 1954, je povzročilo nastanek novih pravnih vprašanj. Obljubili smo, da bomo izrazili svoje mišljenje o teh vprašanjih. Nekatera med njimi so nova in otežkočajo tehnično uveljavljenje spomenice, medtem ko druga urejujejo nekatere spore in rešujejo nekatera vprašanja. Začeti nameravamo z vprašanjem te vrste.

1. Organ mednarodne skupnosti je pristojen za reševanje teh vprašanj.

Pogodbene stranke so se v Londonu sporazumele, da bodo Varnostnemu svetu ZN sporočile sporazum. V svojem prejšnjem članku smo navedli pomanjkanje obstoja organizma, ki bi ustrezal mirovni konferenci, nemožnost, da bi se ta organizem izjasnil, pravno nepristojnost velesil, da bi same urejele ta vprašanja, in pristojnost Varnostnega sveta. Ko smo govorili o Varnostnem svetu, smo se vprašali, če bodo vsi njegovi stalni člani, to je oni, ki imajo pravico veta, sprejeli ta sporazum.

V svojem prejšnjem članku smo pa izrazili upanje, da bodo vse države, ki so zastopane v Varnostnem svetu smatrale ta sporazum za prispevek k miru. Mnenja smo, da je v tem vprašanju Varnostni svet izčrpal svojo nalogo, in da je bilo vprašanje dokončno urejeno s strani mednarodnega prava že s tem, da je predstavnik SZ sporočil predsedniku Varnostnega sveta, da je sovjetska delegacija sprejela na znanje sporočilo sporazuma. Sovjetska zveza ne le da ni predložila ugovor, ampak je objavila ob tej priliki komentar, ki se v ničemer ne razlikuje od onega pri sporazumu udeleženih velesil, to je, da sporazum služi mednarodnemu miru. S tem, da je Varnostni svet sporočil svojim članom sporazum, je nudil državam, ki jim ustanovna listina nalaga to dolžnost, da so v danem trenutku čuvarji mednarodnega miru, priložnost, da sprejmejo pravkar ustvarjeni položaj. Nobena država članica Varnostnega sveta ni zahtevala, da bi to vprašanje postavili na dnevni red in da bi o njem razpravljali. To pomeni, da vse države smatrajo to rešitev za nekaj normalnega. Tako je Varnostni svet odločil priznati molče to rešitev, ki je tako postala priznano mednarodno dejstvo.

2. Vprašanje obveznosti sporazuma.

Pod pritiskom starih formul so skeptiki, ki so se spraševali, če ima spomenica značaj popolne državne obveznosti, dobili odgovor od parlamentov obeh sosednih držav. Italijanski parlament in zvezna skupščina FLRJ sta odobrila ta sporazum. Zaradi tega on predstavlja popolno mednarodno obvezo obeh sosednih držav. Kar se tiče združenega kraljestva in ZDA pa sta to dokazali z dejanji — umaknivši svoje čete z zasedenega ozemlja, da smatrata ta sporazum kot svojo lastno obvezo. Tako je sporazum dobil zakonsko moč v obeh sosednih državah; postal je slovesna obveza obeh držav. in bo, po odobritvi obeh parlamentov, kazal pot v odnošajih med obema državama. V svojstvu pravnika sem srečen, da sem mogel ugotoviti, da so bile te obveze sprejete še z večjo svečanostjo kot njihov podpis. Praksa nam kaže — nam, ki spremljamo pobliže vsakodnevni razvoj dogodkov — da gre v tem primeru za popoln sporazum tudi v praktičnem smislu. Predstavniki obeh držav so že stopili v stik in sprejeti so bili že prvi ukrepi za organizacijo razgovorov, da bi zagotovili izvedbo sporazuma. Ti ukrepi se odražajo v diplomatskih stikih in v pisanih diplomatskih dokumentih, izmenjanih med obema vladama. Vsi ti dokumenti slone na spomenici. V njih se navajajo določeni pasusi spomenice in njenih prilog, ki jih smatrajo za pravno osnovo započetih korakov. Pogodbeni stranki hočeta tako, da se uveljavi vsebina sporazuma.

3. O avtonomnih ureditvah — dopolnilih sporazuma.

Italijanski parlament in jugoslovanska zvezna skupščina sta sprejela vrsto odredb, ki vnašajo posledice sporazuma v odnosno notranjo zakonodajo. Glavni teh instrumentov so na eni strani ukaz vrhovnega poveljnika JLA, s katerim se ukinja vojaška uprava v bivši coni B, in na drugi strani odlok predsednika italijanske republike, s katerim se prenaša oblast italijanskega vojaškega poveljnika na redno civilno upravo. Razglašajo se notranji zakoni, ki urejajo življenje v pokrajinah, ki so do nedavnega predstavljale STO, kjer se vzpostavlja jugoslovanska ali italijanska zakonodaja in kjer se nudijo vsa jamstva pristojnemu prebivalstvu obeh držav. To dokazuje, da zakonska dejanja in uredbe obeh držav smatrajo sporazum za izvršeno dejstvo in da s tega stališča one nadaljujejo logično z normalizacijo pravnih odnosov v okviru obeh držav, katerih koristi so neposredno prizadete v spomenici. Vse te odredbe imajo glede oblike značaj notranjih pravnih določb, medtem ko v svojem bistvu predstavljajo pristno tolmačenje in pristno uveljavljenje spomenice kot mednarodnega instrumenta.

Gotovo je, da z uveljavljenjem teh odredb nastajajo zamotana pravna vprašanja. Te odredbe in njihove priloge predvidevajo dejansko vrsto novih sporazumov med obema strankama za uveljavljenje določb in utrjenih načel tako, kot je predvideno v glavnem instrumentu in njegovih prilogah. Med temi določbami je mnogo takih, ki zahtevajo dogovorjeno rešitev. Kar se tiče vprašanj, ki morejo biti predmet pogodbene rešitve, moremo do sedaj ugotoviti le obljube obeh strank, s katerimi se izjavlja, da se bodo predstavniki obeh dežel sestali v bližnji bodočnosti in o tem razpravljali. Se prezgodaj je, da bi mogli reči, da imamo glede tega s pravnega stališča istovetnost gledanja, ali če bo treba razpravljati o nekaterih vprašanjih. Toda vsak mednarodni instrument, katerega uveljavljenje je še vedno v začetku, postavlja nova vprašanja in vključuje iskanje kompromisnih rešitev, če, kljub zavesti o skupnih koristih, posebne koristi držav zahtevajo posebno formulacijo. Naj rečemo za sedaj le to, da se v tem pogledu čuti ozračje zaupanja in vzajemne želje, da ne bi s pravnimi formulami še bolj otežkočili uresničenje namena sporazuma.

Mogli bi navesti presenetljiv primer nagle ureditve malega spora, ki je nastal glede tolmačenja sporazuma. Priloge k spomenici ne predvidevajo na enak način otvoritev konzularnih predstavništev — onega Jugoslavije v Trstu in onega Italije v Kopru. Italijansko pismo pravi, da bo ustanovljen v Kopru urad, ki bo izvrševal konzularne funkcije. Na drugi strani pa jugoslovansko pismo pravi, da bo ustanovljeno v Trstu predstavništvo jugoslovanske vlade, katerega šef bo imel svojstvo generalnega konzula. To neistovetnost v izrazu sta italijanska in jugoslovanska vlada tolmačili na različen način. Tako je italijanska vlada razumela, da gre v tem primeru za začasno in ne dokončno ureditev konzularnega vprašanja. Nasprotno pa je jugoslovanska vlada zagovarjala stališče, na čigar osnovi obstaja razlika v uporabljeni terminologiji v pismih priloženih sporazumu, da pa je namen Jugoslavije, da naj bi ta predstavništva bila redni konzulati točno določenega položaja: italijanski konzulat v Kopru in jugoslovanski generalni konzulat v Trstu. Opirajoč se na neistovetnost uporabljenih izrazov, je italijanska vlada prosila, da bi skupno uporabljali izraze, ki jih je uporabila jugoslovanska vlada, namreč, da ne bi v začetku odprli konzulatov, ampak predstavništva obeh vlad s konzularnimi funkcijami in ki bi imela na čelu konzula. Kompromis se je mogel doseči hitro. Jugoslovanska vlada je dejansko sprejela stališče, glede začasnega imenovanja predstavništev, medtem ko je italijanska vlada s svoje strani sprejela jugoslovansko stališče, na čigar osnovi se bodo morala predstavništva spremeniti v redna konzularna predstavništva, ustrezno s konzularnimi predpisi mednarodnega prava. Za sedaj se bodo omejili na imenovanje pooblaščencev konzularnih funkcij, toda ne enakega položaja; ko pa se bo zadostilo zahtevanim splošnim pogojem (izročitev potrdilnih pisem in exequaturov) — se bodo predstavništva spremenila v konzulat, odnosno v generalni konzulat. Tako se je zgodilo, da po 27. oktobru, za italijansko vlado v Trstu ni več Gospodarske delegacije FLRJ, ampak vladno predstavništvo FLRJ, katerega šef ima svojstvo in uživa privilegije generalnega konzula, medtem ko za jugoslovansko vlado obstaja v Kopru predstavnik italijanske vlade s konzularnimi funkcijami in ki ima svojstvo konzula. V tem primeru je bistvo zmagalo pred obliko. Dobesedno tolmačenje pisma je popustilo pred stvarnostjo.

Toda življenje postavlja nekatera konkretna pravna vprašanja, ki so bila načelno rešena v spomenici, toda ki ne tvorijo predmeta izrecnih določb v njenih klavzulah. Omejili se bomo le na nekatere:

„Matica Srpska" središče kulturnega življenja Vojvodine - Dva književna časopisa - Najaktivnejši so madžarski književniki, ki imajo tudi svoje 30-člansko društvo

Srbski, slovaški, madžarski in romunski književniki Vojvodine

Z zadnjem času srbski vojvodinski književnik Bogdan Ciplić živi in dela v Beogradu. Velik del svojega življenja pa je preživel v Vojvodini, v Novem Sadu in drugod, kjer se je ukvarjal s književnim udejstvovanjem. živo deloval v *«Matici Srpski»*, bi upravnik gledališča, sodeloval pri raznih literarnih revijah in pri dnevnem tisku, nekaj časa celo izdajal književni časopis *«Stražilovo»*. Razen tega je on, posebno po osvoboditvi, pogosto potoval po Vojvodini na razne kulturne prireditve in z raznimi kulturnimi nalogami. Četudi se je v zadnjem času ločil od svoje pokrajine, spremlja kulturne dogodke v Vojvodini z velikim zanimanjem. Zaradi tega smo smatrali, da nam bo lahko dal širše poročilo glede tega.

«Četudi je središče kulturnega dela Vojvodine še dalje *«Matica»* in četudi prihaja vse, kar je v zvezi s kulturo, od *«Matice»*, se morá reči, da v zadnjem času *«Matica»* čedalje bolj navaja h književni zgodovini in drugim družbenim znanostim ali bolje povedano, da se v *«Matici»* loči na eni strani delo na popolnoma književno-znanstveno delo, medtem ko čisto književno delo prehaja na *«Letopis»* in na založniško podjetje *«Matice Srpske»*. S tem sem hotel reči, da je *«Matica»* sedaj v glavnem središče tega znanstveno-književnega dela v Vojvodini in da se književno-založniško delo osredotočilo le v tej ustanovi. Kajti poleg ostalih je založniško podjetje «Bratstvo-Edinstvo» razvilo zelo plodno dejavnost in je poleg svetovne in domače belestristične, znanstvene in politične literature zelo živo delalo pri izdajanju knjig in del iz manjšinskega slovstva. Poleg tega to založniško podjetje izdaja tudi posamezne književne manjšinske liste. Delo tega založništva je spodbudno vplivalo tudi na delovanje «Matice». Po drugih središčih Vojvodine vprav tako imamo založniška podjetja, kot n. pr. «Minervo» v Subotici, ki izdaja dela važnih tujih in domačih modernih pisateljev. Med manjšinami so zelo dejavni Slovaki, ki izdajajo dva svoja književna časopisa in drugo čtivo, seveda ob pomoči Zveze kulturno-prosvetnih združenj Vojvodine.»

Ko je Ciplić govoril o kulturnem življenju Vojvodine nasploh, je rekel:

«Želel bi poudariti dejavnost Zveze kulturno-prosvetnih društev Vojvodine in predvsem njegov gledališki svet, na katerega iniciativo izhaja že sedem let neprekinjeno edinstven list, za katerega se lahko mirno reče, da je edini tovrsten štirinajstdnevnik v Jugoslaviji, in sicer ‚Naša scena'.»

«Poleg tega ta gledališki svet izdaja tudi zelo značilen in zanimiv bilten z naslovom «Pregled dramskih del», ki je v svoji pred kratkim izišli številki prinesel prikaz cele vrste novih domačih dramskih del, ki jih je zveza prejela, ko je razpisala natečaj. Smatram, da bo to zelo koristilo vojvodinskim in tudi drugim gledališčem, kajti v teh ocenah so podane že vsebine večjega dela scenskih del, izbranih med stotinami podobnih izvirnih del. Kot je znano, teh nekaj kulturnih ustanov in predvsem «Matica» in Zveza kulturno-prosvetnih združenj ter založniška podjetja so kulturna središča, ki imajo svojo mrežo po vsej Vojvodini. «Matica» n. pr. ima svoje zaupnike po vseh večjih in manjših mestih. «Bratstvo in edinstvo» je zbralo nekaj tisoč članov ljubiteljev knjige v svoji zadrugi «Brankovo kolo», v Zvezo kulturno-prosvetnih društev pa so včlanjena vsa kulturno-umetniška združenja Vojvodine in vsa amaterska gledališča, ki jih je kakih štiri sto.»

O delu vojvodinskih srbskih in manjšinskih pisateljev pa je Ciplić rekel:

«V Novem Sadu obstaja sekcija Združenja književnikov Srbije, v kateri je včlanjenih nekaj srbskih in madžarskih starejših pisateljev. Za to sekcijo bi ne mogli reči, da je bila preveč aktivna in zato je nekaj madžarskih pisateljev, ki so sicer ostali še nadalje člani sekcije, ustanovilo posebno madžarsko Združenje pisateljev, ki zbira okoli 30 aktivnih starejših in mlajših pisateljev.»

«Posebno zanimivo je vprašanje madžarskih pisateljev. Ti so zelo delavni. Prirejajo pogoste literarne večere in to celo po majhnih vaseh in naseljih. Organizirajo književne tečaje, njihov časopis *«Hid»* je zelo živ in lepo urejen.»

«Zelo dobri so tudi romunski manjšinski pisatelji, predvsem v Vršcu, kjer imajo svoj literarni časopis *«Lumina»*, svoj list *«Svobodo»*, svoj mladinski časopis in tudi gledališče.»

O vprašanju novih, mlajših književnih talentov Vojvodine je Ciplić rekel takole:

«Dolgo časa je veljala trditev, da je po osvoboditvi prišla na površje v Vojvodini skupina talentiranih mladih pisateljev, ki pa je pozneje odšla v druga jugoslovanska središča, največ v Beograd in da je zato nastopilo obdobje, v katerem Vojvodina nima mladih pisateljskih moči. S to trditvijo se nisem mogel strinjati in sem hotel dokazati, da so tudi v Vojvodini talenti, le da so ti ostali neodkriti in da jim je potrebno pomagati, da se uveljavijo. Prav zaradi tega sem svoj čas osnoval književni časopis *«Stražilovo»*, ki je izhajal leto dni. V vsaki njegovi številki je izšlo po nekaj pesmi povsem neznanih mladih pesnikov in tako je prišlo do odkritja nekaj zelo talentiranih mladih ljudi, ki sedaj aktivno sodelujejo v literarnem delovanju, posebno na fakultetah.»

V prejšnjih letih je bil Ciplić zelo aktiven v literaturi in v razmeroma kratkem času objavil precejšnje število svojih del. Od njegovega zadnjega dela pa je minilo precej časa. Na vprašanje, kaj je temu vzrok, je Ciplić odgovoril:

«Trenutno delam na četrti knjigi «Divje jate», katere prvi del je izdala «Matica» drugi del pa bo v kratkem izšel. Kot vidite, se vračam k pesništvu, toda to poezijo delam na svoj poseben način, ki je dejansko poskus «depoetiziranja» poezije, to pomeni, da hočem poeziji odvzeti vse lažne elemente, ki jih ima stara poezija. Vsaka od omenjenih štirih knjig tvori zase celoto, vse štiri skupaj pa tvorijo spet neko skupno celoto. To je poskus, da se na pesniški način izrazi tisto, kar je za Vojvodino njena družbena, sociološka in etnografska preteklost.»

Kakšni pa so njegovi načrti za bodočnost? Na to vprašanje Ciplić odgovarja:

«Že dalj časa zbiram snov in želel bi izdati veliko zbirko pripovedk o Vojvodini. S pomočjo nešablonskih, ampak modernih pripovedk bodo podani najbolj tipični momenti iz življenja Vojvodine in to v opisovanju zgodovine malih ljudi in na prvi pogled drobnih dogodkov.

KULTURNE NOVICE

Občni zbor Geografskega društva LR Slovenije

Pred kratkim je bil v Ljubljani redni letni občni zbor Geografskega društva Slovenije. Slovenski geografi so si ob tej priliki postavili naslednje naloge: Delo se bo odvijalo v šeh komisijah: prva za geografski pouk in druga za znanstveno delo, ki pa bo imelo šest pododborov (geomorfologija, klimatologija, populacijska geografija, agrarna geografija, geografija mest in geografija krasa).

Društvo izdaja «Geografski vestnik», ki izhaja v 1000 izvodih in ima 725 stalnih naročnikov; pošiljajo ga tudi vsem geografskim društvom v tujini. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Anton Melik, za podpredsednika dr. Svetozar Ilešič, ostali odborniki pa so: Kokole, Gams, Leban, Klemenčič, Radinja, Faigelj, Maleš, Bohinec in Malovrh ter načelnika podružnice Celja Sorre in Maribora Hočevar.

„Daleč je sonce" bodo vrteli v Parizu

Film «Daleč je sonce» po romanu mladega srbskega pisatelja Dobrice Cosića je doživel v Jugoslaviji hude kritike. Film pa so predelali in ga bodo v februarju vrteli v Parizu. Kot smo že poročali je film doživel laskavo pohvalo italijanskega filmskega producenta L. De Laurentiisa. Pisatelj Cosić se je kot jugoslovanski delegat pred kratkim udeležil kongresa sovjetskih književnikov v Moskvi. Pred kratkim pa je izšel njegov nov roman «Koreni», ki ga označujejo v Beogradu za eno najboljših književnih del po vojni. Snov je vzeta iz patriarhalnega življenja male Srbije v drugi polovici XIX stoletja, ki jo pisatelj imenuje «Srbijica».

PRVA SLIKA IZ ATOMSKIH OBRATOV ZSSR V „PRAVDI"

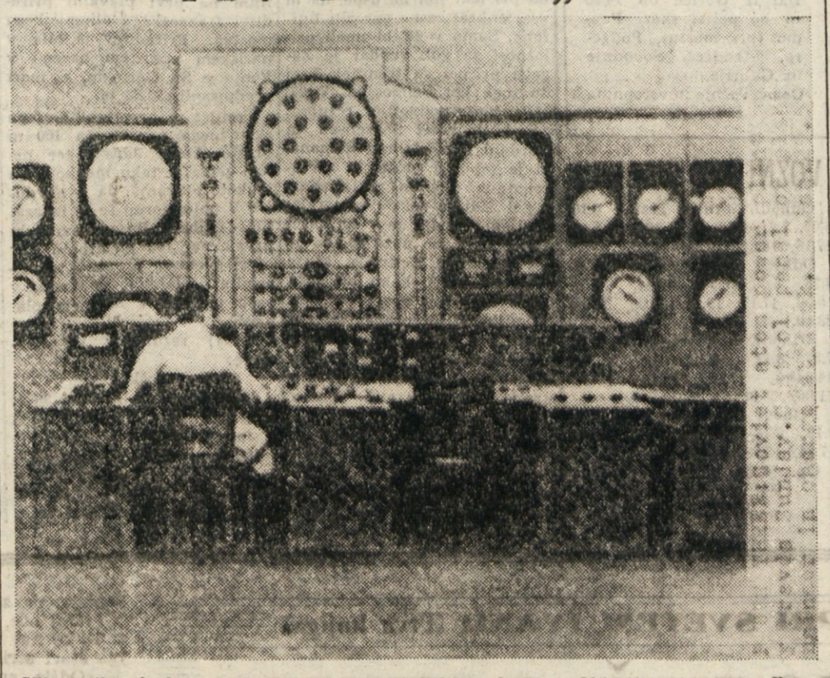

Slika prikazuje kontrolno ploščo nekega atomskega obrata — Objavljena je bila v «Pravdi» v zadnji nedeljski številki

PREJELI SMO:

Isak Samokovlija: «Salomonova črkan. Izdala Cankarjeva založba v Ljubljani. Zbirka novel. Izbral in prevedel Tone Potokar. Uvodno besedo napisal Ivo Andrić. Vsebuje devet novel nedavno umrlega bosanskega književnika.

Herman Wouk: «Upor na ladji Caine». — Izdala Državna založba Slovenije. Prevedel Janez Gradišnik. (To je prevod znamenitega ameriškega romana, po katerem je izdelan tudi film, ki se pravkar prikazuje v Trstu.)

Razlike v deželni avtonomiji v Južni Tirolski in v Dolini Aosta

Prejšnji teden smo objavili skoro v celoti posebni statut za deželo Trentinsko-Gornje Poadižje (Južna Tirolska). Danes nameravamo obdelati posebni statut za Val D'Aosto, predvsem glede tistih točk, v katerih se ta razlikuje od gornjega.

Posebni statut za Val D'Aosto je bil razglašen 31. januarja 1948.

Prva razlika zadeva jezik. Šolski pouk se sicer vrši v materinščini, a medtem ko je v deželi Trentinsko-Gornje Poadižje, uradni jezik italijanščina, je v Val D'Aosti francoščina izenačena z italijanščino. V 39. členu pa je govora o tem, da je treba v šolah vseh vrst in stopenj posvetiti francoščini enako število tedenskih ur pouka kot italijanščini, in da se nekateri predmeti *morejo* poučevati v francoščini. Iz tega se da sklepati, da se pouk ne vrši v materinščini v nobeni vrsti šole v celoti, niti v osnovnih šolah, če se pouk le nekaterih predmetov *more* vršiti v francoskem jeziku. V tem primeru morejo učne knjige odobriti mešane komisije, ki jih sestavljajo zastopniki prosvetnega ministrstva, deželnega sveta in šolnikov.

Ta pomanjkljivost pa verjetno nima večjega vpliva v vsakdanji praksi, ker bi sicer tudi na tem področju mogli zaslediti v valdostanskem časopisju ustrezno polemiko z italijansko vlado, kar pa tu ni primer. V posebnem statutu tudi ni nikjer rečeno, da se pouk v osnovnih šolah vrši v materinščini, le kjer je govora o deželnih funkcijah, je rečeno, da more dežela izdajati zakonske predpise tudi glede *«osnovnošolskega in srednješolskega materinskega pouka»*. Materinski pouk» pa se more razumeti kot pouk materinščine, ne pa nujno kot pouk v materinščini; to tem bolj, ker je v četrtem delu posebnega statuta, kjer je govora o jeziku in šolski ureditvi rečeno, da se morejo nekateri predmeti poučevati v francoskem jeziku. Vsekakor pa bi ta nejasnost in pomanjkljivost utegnila škodovati normalnim odnošajem med deželo in oblastjo, če bi iz kakršnih koli razlogov prišlo do medsebojne zaostritve.

Druga razlika zadeva odnose med deželo in državo. Medtem ko v deželi Trentinsko-Gornje Poadižje predstavlja državo vladni komisar, ki ima funkcije prefekta in skrbi za vzdrževanje javnega reda in nadzoruje izvrševanje vseh tistih funkcij, ki jih država prepušča deželni in pokrajinski upravi ter drugim krajevnim javnim ustanovam, je v Val D'Aosti ta funkcija predstavništva države v deželi združena s predsednikom deželnega odbora, ki je hkrati predstavnik države po njenem pooblastilu. Le v primerih, kadar to zahteva varnost države, prevzame vlada neposredno zaščito javnega reda. Hkrati pa posluje v glavnem mestu dežele vzporejevalna komisija, ki jo sestavljajo po en zastopnik notranjega ministrstva, finančnega ministrstva in dežele, ki ga deželni svet imenuje izven svoje srede.

Tretja razlika zadeva prosto cono. Medtem ko posebni statut za deželo Trentinsko-Gornje Poadižje ne predvideva proste cone za to deželo, je ta za Val D'Aosto predvidena v petem delu, 14. členu posebnega statuta. Po sedmih letih deželne avtonomije pa je uveljavljanje tega člena še vedno odprto vprašanje, in vladne stranke v deželi obljubljajo, da bodo dosegle njegovo uveljavljanje le, kadar se v predvolilni kampanji potegujejo za glasove valdostanskega prebivalstva.

Tudi glede finančnih določb, ki so najbolj ranljiva točka vsake avtonomije, imamo razliko med obema deželnima statutoma. Medtem ko je v posebnem statutu za Trentinsko-Gornje Poadižje točno določeno kakšen odstotek državnih davkov, pristojbin in prispevkov pripada deželi, je v tretjem delu, 12. členu posebnega statuta za Val D'Aosto rečeno le, da bodo, po zaslišanju deželnega sveta, dodelili deželi del državnih davkov. Po sedmih letih pa se še niso zedinili glede višine tega dela, ki ga mora država prepustiti deželi za kritje njenih proračunskih potreb.

Država ponuja eno milijardo (dobiva pa od dežele nad pet milijard lir!!). Za leta 1951, 1952, 1953, in 1954 je dežela dobila na račun od države le eno milijardo in pol lir. Če bi sedanji deželni svet, kjer imajo, po novembrskih volitvah po večinskem volilnem sistemu, večino demokristjani, sprejel ponujeno milijardo, bi imeli za omenjena štiri leta naslednji deficit:

za leto 1951	lir	194,685.289
za leto 1952	lir	374,624.801
za leto 1953	lir	693.921.551
za leto 1954	lir	583,030.241
Skupno	lir	1,816,261.882

Skoro dve milijardi deficita pa bi pomenilo: nič več javnih del, nič več melioracij v poljedelstvu za dobo dveh let, kar pomeni dve leti brezposelnosti in revščine.

V pretekli predvolilni kampanji je v Aosti govoril sam Fanfani in obljubil, da bo njegova stranka dosegla ugodno rešitev tudi tega vprašanja. Po zaslugi večinskega volilnega zakona so demokristjani s svojimi zavezniki sicer zmagali in vrgli avtonomiste iz deželne uprave, a o izpolnitvi Fanfanijeve obljube pa še ni ne duha ne sluha.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

SEJA OBČINSKEGA UPRAVNEGA ODBORA

Posredovanje goriškega župana pri «Ente tre Venezie» za odstop zemljišča

Pretekli ponedeljek se je sestal občinski upravni odbor. O številnih točkah dnevnega reda so odborniki razpravljali od 18. do 21. ure. Se predno so pričeli z razpravljanjem točk dnevnega reda, je župan poročal o izidu postopka za povračilo škode osebam, ki so bile lanskega leta zastrupljene zaradi uhajanja plina na Placuti. Zavarovalna družba, čeprav ni po zakonu dolžna plačati nikake odškodnine, je vendar zaradi posredovanja občine in občinskih podjetij pristala na plačilo pol milijona lir. Ostalo odškodnino bodo pa krila občinska podjetja.

Nato je odbor prešel k dnevnemu redu in sprejel številne sklepe, ki se tičejo notranje uprave med drugim tudi uveljavitev modernejših kriterijev za izboljšanje občinskih dobav in raznih dajatev. Nato je župan predlagal, da bi na glavnem pokopališču zgradili čakalnico za ljudi, ki čakajo na avtobus, kar je potrebno zlasti pozimi. Predlagal je tudi, da bi občina zgradila kapelico za cerkvene obrede. Predloga sta bila sprejeta in v tej zvezi je odbor že dal navodila občinskemu tehničnemu uradu.

V zvezi z današnjo sejo občinskega sveta so odborniki pregledali dnevni red te seje in se pomudili zlasti pri točki, po kateri naj bi spremenili tržni pravilnik. Župan je pri tem seznanil odbornike s prošnjami, s katerimi hočejo zainteresirani doseči, da naj bi vsakotedenski trg postal petnajstdnevni. Po podrobnem pretresu tega vprašanja so odborniki sklenili, naj se o tem izreče občinski svet z glasovanjem.

Nadalje je župan poročal o posredovanju pri «Ente tre Venezie» za odstop zemljišča za gradnjo hiš, ki naj bi pripomogla k odpravi stanovanjske krize. «Ente tre Venezie» bi bila pripravljena odstopiti občini 49.200 kvadratnih metrov zemljišča onstran Pevmskega mostu. Po ugotovitvi, da je lega ponudenega zemljišča zelo lepa zaradi neposredne bližine mesta n kar je tam cesta asfaltirana ter voda in elektrika napeljani, so se odborniki o tem povoljno izrazili. Vendar so sklenili, naj bi o tem razpravljal občinski svet, zlasti zato, ker je od tega odvisno ali bo prihodnjega februarja ONAIR pričela na kosu tega zemljišča z gradnje slovenskega otroškega vrtca v Pevmi.

Seja občinskega sveta

Sinoči se je v občinski dvorani na Korzu Verdi sestal občinski svet. Svetovalci so nadaljevali s proučevanjem preostalih točk dnevnega reda prejšnje seje. Nato je svet pregledal občinski letni obračun za leta 1953.

Podrobnejše poročilo o poteku seje in sprejetih sklepih bomo objavili jutri.

Tečaj za vinogradnike v Števerjanu

Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo bo prihodnjega februarja in sicer na pobudo državnega centra za usposabljanje specializiranih kmetijskih delavcev ter s sredstvi, ki jih bosta za to dala na razpolago ministrstvo za delo in Zavod za socialno skrbstvo, organiziralo v Števerjanu tečaj za vinogradništvo in vinarstvo, ki bo trajal 30 dni. Tečaja, na katerem bo teoretično in praktičen pouk, se lahko udeležijo kmetovalci, ki so že dopolnili 16 let. Sprejetih bo 20 slušateljev.

Prošnje na navadnem papirju je vložil na Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo najkasneje do 12. februarja. V prošnji je treba navesti starost, dovršeno šolsko izobrazbo in natančen naslov.

Za podrobnejša pojasnila naj se interesenti obrnejo na Pokrajinsko nadzorništvo za poljedelstvo.

Pismo ravnateljstva Mucchiut stavkajočim delavcem

Delavcem tovarne nogavic Mucchiut v Gradiški, ki stavkajo zaradi nenapovedanega odpusta 23 delavcev, je ravnateljstvo podjetja poslalo sledeče pismo: «Zaradi vztrajanja pri stavki in izostajanju z dela, ki škoduje sodelovanju med podjetjem in delavci, zaposleni pri statvah, smo se odločili za vaš odpust, neupoštevajoč odpovedni rok. Kar vam pritiče, vam bomo izplačali po zakonu.»

Oddelek za proizvodnjo ne obratuje že od sobote preteklega tedna. Obratuje pa še vedno konfekcijski oddelek. Delavci so odpuščeni z 31. januarjem. Doslej delodajalci bratje Mucchiut vztrajajo še vedno pri svojih namenih in ni izključno, da pride do prenehanja obratovanja te tovarne. Nadaljnja zaposlitev ostalih delavcev v tem podjetju je zaenkrat odvisna samo od uspešnega posredovanja sindikalnih organizacij, ki naj bi privedlo do odločnega nastopa pristojnih oblasti.

Obvestilo županstva

Goriško županstvo obvešča, da je za dobo 5 dni, in sicer od 25. do 29. t. m. pri občinskem protokolnem uradu občinstvu na vpogled glavni seznam turističnih dajatev za prvi semester 1954.

Interesenti si lahko ogledajo seznam v dopoldanskih uradnih urah.

Seja pokrajinskega upravnega odbora

Pod predsedstvom podprefekta dr. Dicuonza je bila v torek zvečer na prefekturi seja pokrajinskega upravnega odbora, na kateri so razpravljali o raznih davčnih prizivih.

Nesreča pri igri

Včeraj ob 16.30 je resilni avto Zelenega križa odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia 13-letnega Flavia Giaminija iz Gradiške, ki si je pri igri povzročil poškodbe po rokah in desni nogi. V bolnišnici so mu nudili zdravniško pomoč ter ga pridržali na zdravljenju.

DEŽURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Urbani - Albanese, Ul. Rossini 1 - tel. 24-43.

KINO

CORSO. 17.15: «Ne streljaj, poljubi me», barvni film, D. Day.

VERDI. 16: «Trije novci v vodnjaku», cinemascop.

CENTRALE. 17: «Bridkost», I. Bergman in C. Boyer.

VITTORIA. 17: «Daleč so zvezde», E. Scott.

MODERNO. 17: «Pozor, banditi», G. Lollobrigida.

Po plesu v dvorani so „plesali" pred dvorano

V nedeljo v prvih jutranjih urah se je pred dvorano Ginnastica v Ul. Rismondo pripetil dokaj žalosten dogodek. V omenjeni dvorani je namreč takrat končal ples in so udeleženci zapuščali dvorano. Med temi sta bila tudi mladeniča, katerih namen ni bil, oditi mirno domov; čim sta namreč izstopila iz dvorane, sta se s pestmi lotila 47-letnega Angela Riguccija iz Rima, aviatičarja družbe LAI, uslužbenega na potniškem letalu proge Gorica-Rim. Mladeniča sta se pognala v Riguccija in ga vrgla na tla ter ga s pestjo udarila po obrazu ter ga še z nogami obrcala. Na kraj je kmalu nato prišla neka patrulja policije, ki je preprečila, da bi prišlo do hujšega ter je nesrečnega Riguccija odpeljala v bolnišnico Brigata Pavia. Tu so mu ugotovili resne poškodbe nad levim očesom, na glavi in po rokah ter so ga zato pridržali na zdravljenju.

Po pretepu sta se neznana napadalca odstranila in ju je policija iskala dva dni. Po podatkih, ki jih je prejel leteči oddelek goriške policije je verjetno eden izmed dvojice Goričan, drugi pa iz okolice. Končno se je letečemu oddelku posrečilo napadalca spoznati v 27-letnem šoferju Renatu Vidozu iz Koprive in 21-letnem Francu Brizzi iz Gorice Ul. Maniacco 8. Oba mladeniča sta bila prijavljena državnemu tožilstvu kot povzročitelja napada na aviatičarja L.A.I. Angela Riguccija, čigar zdravstveno stanje je zelo resno.

Kakšni naj bi bili pravzaprav vzroki, ki so privedli do tako žalostnega prizora, ni povsem znano; nekateri pravijo, da je bil med njimi že v dvorani opaziti nesoglasje, kateremu vzrok naj bi bila neka plesalka. Da bi razčistila zadevo, je policija uvedla preiskavo.

Delavske plače je izgubil

Predvčerajšnjim je 34-letni delavec Mario Mocchiut iz Mariana, uslužben pri gradbenem podjetju Perco obvestil goriško policijo, da je izgubil veliko vsoto denarja, namenjeno 16 delavcem njegovega podjetja. S 16 plačilnimi listi delavcev je bilo namreč 320.083 lir.

Prosvetno društvo «Jezero» v Doberdobu priredi v nedeljo 30. januarja t. l. ob 16. in ob 20. uri v občinski dvorani v Doberdobu komedijo:

„3 + ena"

Gostuje Slovensko narodno gledališče iz Trsta. ZSPD v Gorici sporoča, da bo poskrbela za avtobusni prevoz iz Gorice v Doberdob. Avtobus bo odpeljal iz Gorice ob 14.30 in bo peljal skozi Pevmo (pri mostu), Podgoro, Standrež, Sovodnje in Gabrije.

Cena vožnje in vstopnina 400 lir

VOZNI RED VLAKOV

Odhodi proti Trstu: 0.10, 6.08, 7.21, 8.18, 9.26, 13.58, 15.49, 17.16, 18.31, 19.50, 21.28.

Odhodi proti Vidmu: 5.24, 6.26, 8.00, 8.34, 10.44, 13.59, 15.58, 17.17; 19.15, 20.00, 21.09, 23.10.

Prihodi iz Trsta: 5.21; 6.24, 7.57, 8.12 *, 8.32, 10.42, 13.55, 14.34**, 17.15, 19.10, 19.58, 21.06, 23.08.

Prihodi iz Vidma: 0.09, 6.06, 7.19, 8.16, 9.24, 13.56, 15.47, 17.14, 18.29, 19.57, 21.26.

Op. * Ne vozi ob nedeljah.
** Vozi samo ob nedeljah.

ŠPORTNI DNEVNIK

Lep skok Jugoslovana ALBINA ROGLJA.

PRESENETLJIV USPEH FURLANOV

Milan-Udinese 2:2 (1:1)

Videmčani so izenačili v zadnji minuti igre

MILAN, 26. — Moštvi Milana in Udinese sta danes tukaj odigrali zaostalo prvenstveno tekmo. Pred približno 25.000 gledalci sta moštvi nastopili v sledečih postavah:

MILAN: Buffon; Silvestri, Zagatti; Fontana, Maldini, Bergamaschi; Soerensen, Ricagni, Nordahl, Schiaffino, Valli.

UDINESE: Romano; Azzimonti, Dell'Innocenti; Snidero, Pinardi, Magli; Castaldo, Menegotti, Bettini, Selmosson, La Forgia.

Videmčani so začeli takoj napadati, medtem ko so domači računali na individualne protinapade, po katerih bi dosegli gol. Kljub mnogim kombinacijam gostje le niso znali ustvariti situacij za gol in v 4' se je moral njihov vratar Romano izkazati z vsem svojim znanjem in pogumom, da je ustavil Nordahla, ki se je zelo nevarno bližal njegovemu golu. V 18' je Romano zopet s krasno parado branil volej Nordahla, ki je prestregel žogo, ki jo je odbil Videmčan Pinardi. Dve minuti nato pa le pade prvi gol. Nordahlu uspe prodreti, nato pa še pošlje žogo naprej Soerensenu, ki z neubranljivim strelom preseneti Romana. Od tedaj postane igra pracej groba. V zadnji minuti prvega polčasa Romano zopet reši gol s pomočjo Pinardija.

V drugem polčasu Furlani se napadajo in 35. minut pritiskajo na nasprotnikovo polje, toda pri tem jim ne uspe, da bi vsaj enkrat resno ogrozili Buffona. Samo v 24' bi imeli priložnost za gol, vendar je Zagatti prispel za trenutek prej do žoge kot Selmosson. V 38' Milančani podvojijo rezultat. Akcijo je začel Soerensen in Nordahl je vdrl pred Romana, ki je zapustil vrata, in z diagonalnim strelom poslal žogo v gol. Zdi se že, da so igralci utrujeni, vendar je v 40' našel Castaldo dobro pozicijo, da je poslal naprej Bettinija, ki je nekako uganil, kako bo žoga letela ter jo je res v pravem trenutku in na pravem mestu dobil in poslal v gol, ne da bi mogel Buffon kaj narediti. Milan skuša igro zavlačevati in strelja večkrat v aut. Igralci se tudi obkladajo z «nežnostmi». Na polovici Furlanov je ostal samo Romano, vsi ostali Videmčani pa so se zagnali proti Buffonovim vratom, da bi dosegli še drugi gol. Castaldo pošlje z glavo čez prečko, drugič gre kazenski strel Menegottija tik ob drogu, ko bi vratar ne mogel rešiti. Toda v 45' pride le do izenačenja. V gneči preg Milanovim golom domači dvakrat odbijejo, tretjič pa pride žoga na nogo Bettiniju, ki s kakih 20 m močno strelja v vrata; žoga leti čez zid branilcev in v samem oglu zleti v gol na desni strani Buffona.

Kazni, globe...

MILAN, 26. — Nogometna zveza je naložila Pro Patrii 100.000 lir globe in Juventus 45.000 ter diskvalificirala za eno nedeljo Morina (Spal). Globo bodo nadalje plačali: Nordahl 18.000, Silvestri (Milan) 15.000, Bertoloni (Torino), Ferraro in Dal Pos (oba Spla) po 12.000, Settembrini (Pro Patria), Pivatelli (Bologna), Pugliese (Spal), Bergamaschi, Soerensen (oba Milan), Olivieri (Spal) po 6000.

GORIŠKI NOGOMET

Pro Gorizia-Mestrina 1:1 (0:1)

V nedeljo se je goriška publika zopet sprijaznila s svojo enajstorico. Pro Gorizia je namreč v nedeljo prav lepo igrala in domačim igralcem je uspelo doseči izenačenje s sedanjim prvakom. Goričani niso bili prav nič trudni zaradi četrtkove tekme in bi lahko z malo več sreče dosegli tudi zmago. V prvem polčasu so goriški napadalci izvajali krasne akcije, ki pa niso prinesle zaželenega uspeha zaradi odličnih branilcev Mestrine. V 28. minuti pa so gostje zabili lep gol. Nato so se gostje postavili v obrambo in tekma je izgubila na privlačnosti. V drugem polčasu so gostje skušali najprej povečati rezultat, a deloma goriška obramba deloma sreča sta to njihovo namero onemogočila. Po petnajstih minutah obrambe so se Goričani vrgli v napad in tokrat bi bili lahko zabili najmanj tri gole, če bi bili le nekoliko hitrejši in pazljivejši. Vendar je Pischi v 28. minuti izenačil.

NEW YORK, 26. — Pete Adams (srednja kategorija) je premagal Italijana Angela Briscija v njegovem prvem ameriškem nastopu s tehničnim k. o. v deveti rundi.

Sredi zime - plavanje

Plavalna prireditev francoskega olimpijskega moštva

PARIZ, 26. — Vietnamski plavalec Michel Treillet iz Saigona je dominiral predsinočnjim na prvi plavalni prireditvi francoskega olimpijskega moštva. Prireditev je bila v pariškem pokritem bazenu v Pontoise St. Germain, ki meri predpisanih 33,33 m.

Treillet je premagal bivšega svetovnega prvaka na 100 m prosto Alexa Janyja ter pri tem pokazal tako mehkobo in lahkoto plavanja, da je navdušil. V polni formi se je izkazal tudi Gilbert Bozon, evropski prvak na 100 m hrbtno ter bivši svetovni prvak v tej disciplini; z lahkoto je zmagal v vseh tekmah v hrbtnem plavanju.

Nekaj rezultatov s prireditve:

Moški:

66 m prosto: 1. Treillet 36"7; 2. Blioch 37"4; 3. Bernet 37"8; 4. Jany 38"0.

100 m prosto: 1. Treillet 59"2; 2. Bozon 59"4; 3. Jany 1'01"2; 4. Blioch 1'02"5; 5. Bernet 1'03"3; 6. Godard 1'04"2.

200 m prosto: 1. Collignon 2'17"2; 2. De Bonnay 2'21"7; 3. Chatry 2'25"5; 4. Devoille 2'30"2.

100 m hrbtno: 1. Bozon 1'05"3; 2. Coignot 1'08"2; 3. Charletoux 1'09"6; 4. Bouyeure 1'10"2.

100 m prsno: 1. Broussard in Disinguin 1'16"9; 3. Moutier 1'21"0.

100 m metuljček: 1. Bader 1'12"9; 2. Distinguin 1'13"0; 3. Broussard 1'13"7.

Ženske:

100 m prosto: 1. Sendral-Jany 1'10"4; 2. Maffre 1'11"7; 3. Vouaux 1'13"3; 4. Louis 1'14"5.

400 m prosto: 1. Sendral-Jany 5'33"6; 2. Piocentini 5'48"5; 3. Vouaux 6'05".

100 m hrbtno: 1. André 1'18"5; 2. Castermans 1'19"3; 3. Runet 1'22"6.

100 m prsno: 1. Derollelaere 1'29"4; 2. Hirt 1'30"2; 3. Pinel 1'30"4.

100 m metuljček: 1. Dutheil 1'25"4; 2. Libourel 1'33"9; 3. Enoist 1'37"5.

Finci in ne več Norvežani prvaki v smučarskih skokih

Z novim slogom so Finci prehiteli konservativne Norvežane, Srednjeevropejci pa so jih nadkrilili v gradnji velikih skakalnic

Vodja norveških skakalcev je po nedavni skakalni turneji po Avstriji in Nemčiji kljub zmagi njihovega skakalca Rusteja v Bischofshoffenu precej resignirano izjavil (in po nekaterih uspehih v Garmischu in Mégévu v zadnjem času bi te svoje izjave tudi ne mogel mnogo ublažiti): «Finci so nas dohiteli in prehiteli. Mi bi danes potrebovali skakalce, kot je bil Birger Ruud, da bi jih mogli premagati. Toda nimamo jih. Imamo 18-letnega nadarjenega skakalca, ki bo v dveh, treh letih nedvomno eden izmed najboljših na svetu». Vodja norveških skakalcev ni povedal imena tega skakalca. Verjetno je mislil Rusteja, ki skače dlje kot trojica njegovih finskih tekmecev Silvenoinen, Kirjonen in Kalakorpi, le-ti pa se odlikujejo z lepšim slogom. Omenjeni finski skakalci so zasedli prva tri mesta v končnem plasmaju omenjene skakalne turneje, čeprav je Ruste zmagal v Bischofshoffenu na račun neprimerno daljših skokov.

In v nedeljo je v Garmischu Kirjonen pokazal, da je razred zase, ki ga nihče ni ogrožal.

Vodja norveških skakalcev je v izjavi novinarjem priznal, da so se Finci bolj resno pripravljali na to sezono kot norveški skakalci, toda, da so razen tega postali tudi pravi revolucionarji glede sloga modernih smučarskih skokov. Po njegovem mnenju ortodoksni skakalci ne bodo tako kmalu zlomili finske premoči.

Značilnost norveških skakalcev ni bila doslej samo v daljavah, ki so jih dosegali z mirnim letenjem. Kakšna je torej sedaj karakteristika še bolj razvitega revolucionarnega finskega sloga? Finci so napravili namreč korak dlje kot Norvežani. Pričeli so tamkaj, kjer so obtičali norveški «kralji skokov» — pri jadralnem slogu; ali z drugimi besedami povedano, skakalci Suomija so prevzeli od Norvežanov miren let, jadranje, zraven tega pa so ustvarili drugačen slog poleta: plavanje po zraku. Pri odskoku je drža njihovega telesa nagnjena naprej, oziroma bolje rečeno sklonjena. Roke imajo v zaročenju rahlo povešene. V tej drži lete do približno 50 metrov, potem pa si skušajo pridobiti čimveč zračnega upora s tem, da pomikajo roke v skrčenem položaju kot pri začetni fazi prsnega plavanja. S tem plavalnim slogom tudi nadaljujejo — z rokami namreč. To izvajajo zelo harmonično, da lahko pri tem čimbolj izkoriščajo zračno «blazino».

Takoj po tem plavalnem vzgibu rok ležejo namreč Finci na zrak, kot na blazino. Pri tem se mali Finci tako zleknejo, da so v zraku podobni velikanom. Toda vse te faze je treba izvesti mojstrsko, preden pa jih skakalci tako obvladajo, morajo prestati trdo in vztrajno šolo.

Kdor je bil lani v Planici, je lahko zelo nazorno opazoval opisani slog, ki je že sam navduševal gledalce. Poeg tega pa so finski skakalci dosegali krasne daljave.

* * *

V nečem pa so Norvežane presegli tudi Srednjeevropejci. Gre za gradnjo smučarskih skakalnic. Čeprav so že skakalci kot Reider Andersen, brata Ruud in drugi v njihovi domovini opozarjali na napredek pri gradnjah skakalnic drugod, zlasti v Srednji Evropi, pa so konservativni očetje njihovega smučanja njihove predloge sproti zavračali. Toda Norvežani ne bi bili Norvežani, če bi dovolili, da bi jih zaradi njihove konservativnosti prehiteli v smučarskem športu tudi njihovi učenci. To so doživeli v alpskem smučanju in kot rečeno, tudi pri gradnji skakalnic.

Zato se ni čuditi, da so morali slavno skakalnico v Holmenkollenu spet preurediti, potem ko so jo mogočno prenovili že za olimpiado 1952. Vso njeno zunanjost, nalet, odskočno mizo in njeno dušo — njen profil pa so preteklo jesen spet preuredili, tako da ni več videti staromodna in empirična.

Norvežani še vedno zagovarjajo gradnjo manjših skakalnic, kjer aerodinamični slog a pride do močnega izraza, medtem ko se Srednjeevropejci zavzemajo predvsem za gradnjo večjih skakalnic, na katerih skakalci bolj lete in plavajo po zraku, kakor pa skačejo. Jasno je, da je veliko število majhnih skakalnic osnova za šolanje naraščaja, vendar si danes skakalnih prireditev ne moremo zamisliti le na skakalnicah 50—60 m. Prav tako kot nočejo videti Norvežani potrebe, da se grade tudi večje skakalnice, vsaj 80-metrske, na katerih se že bolj leti kot skače, pa se Srednjeevropejci izogibajo gradenj manjših skakalnic. Pri tem nastaja vprašanje, ali je bolje vzgojiti na stotine skakalcev za majhne skakalnice ali pa ducat vrhunskih skakalcev, ki od časa do časa razvedre na tisoče gledalcev. Menda si želimo oboje.

Andersen zmagovalec na dirki po Egiptu

KAIRO, 26. — Na dirki po Egiptu je zmagal Danec Andersen. V današnji zadnji etapi je sicer zmagal Danec Ravn, medtem ko sta v istem času z njim prispela Anglež Boyd in Jugoslovan Vidali. Za temi je prišla se večja skupina, ki je vsa ocenjena z istim časom in med drugimi sta v tej skupini tudi Jugoslovana Ročić in Petrović.

V splošni ocenitvi je za Andersenom Bolgar Stolmačev, nato Šingalta (Liban.), Rasmussen (Dan.), Todorov, Rusev (oba Bolg.), Hoar (Angl.), Dimitrescu (Rom.). Deveti je Jugoslovan Petrovič pred Ravnom (Dan.), Boydom (Angl.), Dahlgardom (Dan.) itd.

Kino na Opčinah

predvaja DANES 27. t. m. z začetkom ob 18. uri film:

„GUNGA DIN"

Igralci: Cary Grant, Douglas Fairbanks ml., Victor Mc Laglen, Joan Fotenine

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

14. Prvo poglavje: **ROJSTVO, DOM, STARŠI**

Vedel sem takoj, na koga misli. Zato sem se namuznil in mu rekel:

«Vem, kdo vam je v mislih. Duhovni svetnik in homeopat Baltazar Bartol».

«Kako? Vi veste zanj? Pa vi ste vendar iz Trsta, on pa je bil...»

«...iz Sodražice, hočete reči. Pravzaprav s Hoste, ki spada pod vas Jelovico».

«Ja, kdo vam je pa to povedal?»

«Moj oče, pa moj stric tudi. Oba sta s Hoste doma. Baltazar Bartol je bil njun stric, torej moj stari stric».

Tedaj mi je povedal svojo zgodbo, ki mi jo je pozneje še večkrat ponovil in mi dopolnil moje podatke o tem mojem zanimivem sorodniku.

«Vidite, zdaj jih imam 63. Nosim sicer naočnike, toda moj vid je skoznje perfekten. Očala sem nosil še kot otrok. Ko mi je bilo 12 let, mi je začel vid naenkrat naglo pesati, da nisem več mogel obiskovati šole. Učil sem se dobro, moj oče je bil premožen, in on in jaz sva bila obupana, kaj bo z mano. Oče je poizkusil vse zdravnike od Kočevja do Ljubljane. Ni mi sicer povedal, toda z njegovega obraza sem uganil, da je moj primer brezupen. Rekli so zdravniki, da mi ni pomoči, da bom v kratkem času oslepel.»

«Lahko si mislite, kaj je pomenilo to za mojega očeta. Bil je odvetnik, videl je, da mi je učenje igrača, pa je bil prepričan, da bom pač po njem prevzel pisarno. Zdaj pa sem bil obsojen na počasno hiranje, takorekoč na smrt. Diagnoza vas zanima? Nekakšna huda črna mrena, brezupen primer; zdravniki se sami niso vedeli, zakaj mi ugasa vid.»

«Potem me je oče peljal v Gradec k slavnemu specialistu za očesne bolezni. Zdravnik me je pregledal, pregledoval me je nekaj dni in končno rekel očetu: Pojdite na Dunaj, k mojemu kolegu temu in temu. Dvomim sicer, da vam bo mogel on kaj pomagati. Tu bi lahko pomagal samo čudež.»

«Šla sva še na Dunaj in se od tam vrnila domov veliko bolj obupana, kot sva bila odšla. Jaz sem bil že skoraj čisto slep. Oče in mama sta jokala. In jaz tudi.»

«Tedaj je nekdo opozoril očeta na upokojenega župnika iz Sodražice, ki živi nekje pri Kranju. Temu možu da je ime Baltazar Bartol in da slovi daleč na okoli po svetu kot čudodelni zdravnik. Če kdo, potem da mi bo ta mož povrnil vid.»

«Moj oče se je hitro odločil. Ali ni govoril graški zdravnik o čudežu, ki mi edini lahko pomaga? Takoj sva se odpeljala v Kranj, od tam v Cerklje in od tu odšla v Bernik, kjer je živel upokojeni župnik.»

Tu sva našla vasega starega strica. Prijel me je za bradico, mi dvignil obraz k sebi in mi pihnil v oči, da sem zatrepetal z vekami. — No, boš pa tole pojedel, fantè, — mi je rekel in mi dal v usta nekaksen obarvan papir. Potem se je obrnil k očetu in mu rekel, kot da pripoveduje nekaj vsakdanjega in samo po sebi umevnega: — Čez teden dni bo ta vaš fant spet videl. Po trikrat na dan mu dajajte po košček tegale papirja, pa še po deset kapljic te-le tekočine.»

«Moj oče, ki vsega tega ni mogel zapopasti, ga je vprašal: — Kako naj mu jih dajem? Na oči? — Ne... — se je posmejal vas stari stric. — Kar v usta. V želodec.»

«Odšla sva in čez teden dni, sem bil zdrav na očeh. Kratkoviden sem bil od nekdaj, toda vid se mi ni od 12. leta poslabsal niti za dioptrijo. Dokler je vaš stari stric živel, sem mu vsako leto pisal za praznike in za god. Vi veste, da so ga nekoč napadli razbojniki? — Od takrat ni bil več prav pri močeh. Glavo so mu preklali. Na njegovem mestu bi bil tudi mlad fant izkrvavel. On ni. Po njegovi smrti nosim vsako leto vsaj po enkrat šop rož na njegov grob.»

Baltazar Bartol je napovedal, da bo doživel 130 let. Dočakal jih je «samo» dobrih 90, to pa predvsem zaradi omenjenega napada na njegovo življenje.

Med pisanjem teh spominov sem prejel na svojo prošnjo s Hoste od svojega strica Francéta Bartola nekaj več podatkov glede tega mojega starega strica, zlasti kar se napada «razbojnikov» tiče. Naj bodo tu priobčeni.

«Kot župnik je služboval Baltazar Bartol na Lipoglavu*) pri Ljubljani. Tam je vzel k sebi svojega nečaka, sina sestre Marije, omožene na Gori pri Sodražici. Opravljal je (ta nečak) živino in druga poljska dela. Čez nekaj let bi se bil rad oženil. Stric Baltazar mu je svetoval, da bi se izučil kakega rokodelstva, da bi laže živel. Rekel je, da bi postal «pintar», izdelovalec škafov, kadi in druge lesene robe kakor njegov oče. Stric mu je za ta**) obrt kupil vse potrebno orodje. V zahvalo za to pa ga je potem (nečak) skusal umoriti.

Ko je neki večer stric kakor vsak dan opravljal svojo večerno molitev, je prišel (nečak) v spalnico. Stric se ni ozrl, ker je mislil, da mu je prinesel kakor običajno osnaženo čevlje. Za hrbtom pa se mu je (nečak) približal in ga udaril s težko ostro sekirico. Mislil je menda, da se bode stric takoj zgrudil. Stric pa se je prijel z roko za glavo. Udaril ga je še enkrat in mu presekal roko. Ker se pa stric še ni zgrudil, je pobegnil skozi vrata. Stric je vzel svečo in ves v krvi šel v spodnje prostore. Na stopnicah je po obleki spoznal, kdo g je napadel. Zdravil se je dalj časa v bolnici. Udarci na glav in roki pa so se mu poznali do smrti. Lasje so mu izpadli da je moral nositi baroko (lasuljo). Pri zaslišavanju v bolnici ni hotel pričati proti svojemu nečaku. Po pričah, zlasti pa po pismu, ki ga je pisal (nečak) svoji ljubici, mu je bila krivda dokazana. Obsojen je bil na 10 let strogega zapora. Stric je mislil oropati, ker je prejsnji dan prinesel s pošte večjo vsoto denarja, katerega mu je poslala knjigarna za prodane knjige, katere je sam spisal in založil. Po ozdravljenju je bil upokojen. Iz Lipoglava je šel na samico (kuratijo) Spodnji Bernik v cerkljanski fari. Ondi je služboval do nekaj let pred smrtjo. Ker je od starosti opešal, ga je vzel nečak France*) v rojstni kraj. Na Spodnjem Berniku je še obhajal svojo diamantno mašo.

«Baltazar je bil zelo pobožen duhovnik in zelo radodaren. Živel je zelo skromno, da je mogel drugim v nesreči in potrebi pomagati. Zase je porabil samo, kar je dobil za hrano in za zdravila. Kar je dobil za maše in za pisanje, je vse razdal, za misijone, pogorelce, za revne dijake. Po njegovi smrti je njegov nečak*) ugotovil iz zahvalnih pisem, da je razdal nad 32.000 goldinarjev. Bil je tudi sloveč homeopat. K njemu so hodili po zdravila ne samo iz Kranjske, temveč (tudi) iz Štajerske, Hrvaške in Primorske. Znan mi je primer. Ob priliki mojega obiska se je prišla zahvalit neka ženska iz Primorske. Zataknila se ji je bila ribja kost. Zdravniki ji nisi mogli pomagati. Po stričevih zdravilih pa se ji je kost že po nekaj dneh omečila, da jo je pogoltnila. Bila je zelo hvaležna. Zelo je bila izčrpana, ker ni mogla delj časa zaužiti kake gostejše jedi. Kadar sem bil na obisku, je prišlo vedno po pet ali več oseb vsak dan po zdravila. Zdravila so (stric) dajali ne samo za ljudi, ampak tudi za živino. Pri nas so vedno pomagala. Imeli so nad 150 stekleničic tinkture. Ako je kdo ponudil, so vzeli po 5—10 krajcarjev. Sicer pa ni strogo nič računal. Pisal je zelo lepo in veliko in sicer brez očala, katera ni nikoli rabil».

*) Mogoče je moj stric, ki je že prekoračil 85. leto, zamenjal Lipoglav z Ihanom. Po Biografskem leksikonu bi sledilo, da je bila njegova zadnja služba v Ihanu.

**) Starejša oblika; obrt, obrta (moškega spola).

*) Namreč moj stric, ki mu dolgujem to pismo.

(Nadaljevanje sledi)